

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENÇ YETİŞKİNLERDE HOMOFOBİ İLE ANKSİYETE DÜZEYLERİ
VE ÖFKE İFADE TARZLARININ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mahmut YALÇIN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İSTANBUL-2019

TEZ TANITIM FORMU

- YAZARIN ADI SOYADI** : MAHMUT YALÇIN
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Genç Yetişkinlerde Homofobi İle Anksiyete Düzeyleri ve Öfke İfade Tarzlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Psikoloji Ana Bilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : 22.06.2019
- SAYFA SAYISI** : 87
- TEZ DANIŞMANLARI** : Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN
- DİZİN TERİMLERİ** : Genç yetişkin, Homofobi, Anksiyete, Öfke İfade
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu araştırmada, Genç yetişkinlerde homofobinin, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları ile ilişkisini incelemektedir. Araştırmanın başka bir amacı ise; homofobi, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları değişkenlerinin sosyodemografik değişkenler ile olan ilişkisini incelemektir. Araştırma kartopu örnekleme tekniğine göre hazırlanmıştır. Araştırmanın evreni, İstanbul ilinde belirlenmiş bazı bölgelerinde (Kadıköy, Bahçelievler, Avcılar), genç yetişkinlerin katılımıyla sınırlıdır. Araştırma, araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır. Araştırmanın çalışma grubunda, 101 kadın 51 erkek olmak üzere toplam 152 katılımcıyla gerçekleştirilmiştir.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Mahmut YALÇIN

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

GENÇ YETİŞKİNLERDE HOMOFOBİ İLE ANKSİYETE
DÜZEYLERİ VE ÖFKE İFADE TARZLARININ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Mahmut YALÇIN

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Recep Emre TAN

İSTANBUL-2019

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Mahmut YALÇIN

.../.../2019

T.C
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Mahmut YALÇIN 'ın “**Genç Yetişkinlerde Homofobi ile Anksiyete Düzeyleri ve Öfke İfade Tarzlarının Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr.Öğr.Üyesi Recep Emre TAN
(Danışman)

Üye

Dr.Öğr.Üyesi Rıdvan ÜNEY

Üye

Dr.Öğr.Üyesi Necmettin AKSOY

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

.../.../2019

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada, genç yetişkinlerde homofobinin, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları ile ilişkisi incelenmektedir. Araştırmanın başka bir amacı ise; homofobi, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları değişkenlerinin sosyodemografik değişkenler ile olan ilişkisini incelemektir.

Araştırma kartopu örnekleme tekniğine göre hazırlanmıştır. Araştırmanın evreni, İstanbul ilinde belirlenmiş bazı bölgelerinde (Kadıköy, Bahçelievler, Avcılar), genç yetişkinlerin katılımıyla sınırlıdır. Araştırma, araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır. Araştırmanın çalışma grubunda, 101 kadın 51 erkek olmak üzere toplam 152 katılımcıyla gerçekteşmiştir. Araştırmada Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ), Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖİTÖ) kullanılmış ve tarafımdan hazırlanan demografik bilgi formundaki sorular ile ilişkilendirilmiştir.

Araştırmada erkek ve kadın katılımcıların homofobi düzeyine bakıldığında, erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha homofobik olduğu görölmüştür. Dini eğitim almayan kişilerin, dini eğitim alan kişilere oranla homofobi düzeylerinin daha düşük düzeyde olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan evli bireylerin homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aylık üç ve üzeri kültür-sanat faaliyetine katılan bireylerin homofobi puanlarında anlamlı bir düşüş olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada elde edilen bulgular, alanda yapılan çalışmaların sonuçlarıyla birlikte tartışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Genç yetişkin, Homofobi, Anksiyete, Öfke İfade

SUMMARY

This study investigates the relationship between homophobia, anxiety levels and anger expression styles in young adults. The aim of this study was to investigate the relationship between homophobia, anxiety levels and anger expression styles with sociodemographic variables.

The research was prepared according to the snowball sampling technique. The research was conducted in Istanbul (Kadıköy, Bahçelievler, Avcılar) participants were young adults. In research, limited to the qualities measured by the scales used in the research. In this study group 101 woman 51 male in total 152 materialised with participant.

In this study Hudson and Ricketts Homofobi Scale (HRHS), Beck Anxiety Scale (BAS), Trait Anger Expression Scale (TAES) I have been associated with questions in my demographic information form prepared and used by me. When looking at the homophobia level of male and female participants in the study, male participants were more homophobic than female participants. For people without religious education that the levels of homophobia were lower than those receiving religious education. It was concluded that homophobia levels were found to be higher in married people who participated in the current study. It was found that there was a significant decrease of homophobia score in individuals who participate in cultural and art activities 3 or more times monthly.

Findings obtained in the research, the results of the studies in the field have been discussed.

Key words: Young Adult, Homophobia, Anxiety, Anger Expression

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZET.....	I
SUMMARY	II
İÇİNDEKİLER.....	III
KISALTMALAR LİSTESİ	V
TABLolar LİSTESİ	VI
EKLER LİSTESİ.....	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	4
ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ.....	4
1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ.....	4
1.1.1.Araştırmanın Alt Problemleri	4
1.2.ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ	4
1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI.....	4
1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	4
1.5.VARSAYIMLAR	5
1.6.SINIRLILIKLAR	5
1.7.TANIMLAR	5
1.7.1.Homofobi	5
1.7.2.Anksiyete.....	6
1.7.3.Öfke.....	6
İKİNCİ BÖLÜM.....	7
KURAMSAL ÇERÇEVE	7
2.1.HOMOFOBİ.....	7
2.2.CİNSEL YÖNELİM	7
2.2.1.Eşcinsellik (Homoseksüellik)	8
2.2.2.Heteroseksüellik.....	10
2.2.3.Biseksüellik.....	10
2.2.4.Transseksüellik.....	10
2.3.TOPLUMSAL CİNSİYET	11
2.4.TÜRKİYE'DE HOMOFOBİ.....	16
2.5.ANKSİYETE (KAYGI).....	17

2.5.1. Anksiyete belirtileri	17
2.5.2. Anksiyete ve Anksiyete Bozukluğu.....	18
2.6. ÖFKE İFADE TARZLARI	20
2.6.1. Öfkenin Tanımı.....	20
2.6.2. Öfkenin Nedenleri.....	22
2.6.3. Öfke İfade Tarzı	22
2.7. ÖFKE VE CİNSEL SALDIRI DAVRANIŞI.....	23
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	25
YÖNTEM	25
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	25
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....	25
3.3. ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	25
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu (KBF).....	25
3.3.2. Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ).....	25
3.3.3. Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ).....	26
3.3.4. Sürekli öfke- Öfke ifade tarzı ölçeği	26
3.4. VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ	27
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	28
BULGULAR	28
BEŞİNCİ BÖLÜM	49
TARTIŞMA VE YORUM	49
ÖNERİLER	61
KAYNAKÇA	62
EKLER.....
ÖZGEÇMİŞ.....

KISALTMALAR LİSTESİ

A.G.E.	: Adı Geçen Eser
SPSS	: Statistical Package For Social Sciences
S.	: Sayfa
VD.	: Ve Devamı
HRHÖ	: Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği
BAÖ	: Beck Anksiyete Ölçeği
SÖÖİTÖ	: Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

TABLO	SAYFA
Tablo1: Katılımcıların Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri	28
Tablo2: Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri Dağılımları	30
Tablo3: Cinsiyet Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	31
Tablo4: Cinsiyet Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	31
Tablo5: Cinsiyet Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	31
Tablo6: Yaş Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları ..	32
Tablo7: Yaş Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları ..	32
Tablo8: Yaş Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	33
Tablo9: Yaşı en küçük olan ve en büyük olan katılımcıların homofobi, anksiyete ve sürekli öfke puanları karşılaştırması	34
Tablo10: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	35
Tablo11: Eğitim Durumu Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları ..	35
Tablo12: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	35
Tablo13: Medeni Durum Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	36
Tablo14: Medeni Durum Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	37
Tablo15: Medeni Durum Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	37
Tablo16: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	38
Tablo17: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	38
Tablo18: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	38
Tablo19: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	39
Tablo20: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri ve yaş değişkeni arasındaki ilişki	39
Tablo21: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	40
Tablo22: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	40
Tablo23: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	41
Tablo24: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları	41
Tablo25: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları.....	41

Tablo26: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları.....	42
Tablo27: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları.....	42
Tablo28: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları.....	43
Tablo29: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	44
Tablo30: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	44
Tablo31: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	45
Tablo32: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	46
Tablo33: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	46
Tablo34: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları	47
Tablo35: Homofobi, Anksiyete ve Sürekli Öfke İfade Ölçekleri ile Dini Tutum Düzeyi Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları	47

EKLER LİSTESİ

- EK-A** : Kişisel Bilgi Formu
EK-B : Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği
EK-C : Beck Anksiyete Ölçeği
EK-D : Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın planlanmasında ve yürütülmesinde değerli katkıları olan sayın hocam Dr. Öğretim Üyesi Recep Emre TAN' a, çalışma süresince beni destekleyen tüm arkadaşlarıma ve her zaman yanımda olan, güç kaynağım aileme teşekkürlerimi sunarım.

GİRİŞ

Azınlık grup üyesi olan eşcinsel bireyler önyargı, şiddet ve ayrımcılığın hedefi konumunda yer almaktadırlar. Eşcinsellere ve eşcinselliğe yönelik önyargıların temelinde biçimlenen homofobi, toplumun hemen hemen her kesiminde görülmekte ve toplumsal normlar tarafından destek bulmaktadır. Eşcinsel kişilere yönelik ayrımcı ve dışlayıcı davranışlara yol açan homofobi, gerek toplum gerekse bireyler için birçok olumsuz sonuca neden olabilmektedir.

Olaylar ve kişiler hakkında yapılan yüklemeler değerlendirilen, kişinin üyesi olduğu gruba yönelik tutumlardan etkilenmektedir. Sosyal psikoloji literatüründe yaygın bir şekilde yer alan suç olgusuna yapılan yüklemeler, değerlendirilen olayın mağdurunun ve zanlısının söz konusu olayda suçlu bulunma derecesini etkiler¹. Belli bir bireye yönelik yapılan suç yüklemelerinde bireyin üyesi olduğu sosyal grubun özellikleri de belirleyici rol oynamaktadır. Yapılan çalışmalar cinsel azınlık üyesi olan eşcinsel kişilerin suçlu bulunma düzeyleri üzerinde genel olarak, değerlendirilen kişilerin cinsel yönelimlerinin ve değerlendiren kişilerin demografik ve psikolojik özelliklerinin bir etkisinin olduğunu bize göstermektedir.²

Toplumun eşcinsellik karşıtı inançlarını yansıtan, aynı cinse karşı cinsel yönelimin tüm formları ruh sağlığı alanınca patolojik bir durum olarak görülmüştür.³ Eşcinsellik başlangıçta APA' nın (Amerikan Psikiyatri Birliği, 1935) yaptığı ruh hastalıkları sınıflandırmasında "patolojik cinsellikli psikopatik kişilik" tanımı altında yer almıştır. Daha sonra, 1952 yılında yayımlanan DSM'nin ilk versiyonunda eşcinsellik sadizm, fetişizm, pedofili ve transvestizmle birlikte seksüel sapkınlıklar bölümünde ve "sosyopatik kişilik bozukluğu" kategorisinin bir alt grubunda yer almıştır. 1968 yılında ise basılan DSM-2' de eşcinsellik pedofili, teşhircilik ve fetişizm ile beraber yer almıştır. 1960'lı yılların sonunda yapılan araştırmalarda gey, lezbiyen ve biseksüel cinsel yönelimin patolojik durumlara neden olmadığıyla ilgili sonuçlara ulaşılmıştır.⁴

Biriken bilimsel kanıtlar ve 1970'li yılların ortalarında cinsel yönelim ayrımcılığının sonlanmasına yönelik sosyal hareketlerin de etkisiyle 1973'te eşcinsellerin maruz kaldıkları ayrımcılık ve karşılaştıkları yasal engellemelerin kaldırılabilmesi yönünde

¹ Barry Ruback ve Purmina Singh, P.Ingroup bias, intergroup contact and the attribution of blame for riots. **Psychology and Developing Societies**, 2007, s.19, 249-265.

² Anna Wakelin ve Karen M.Long. Effects of victim gender and sexuality on attributions of blame to rape victims, **Sex Roles**,2003, s.49, 477-487.

³ Tammy B.Bringaze ve Lyle J, White, Living out proud: Factors contributing to healthy identity development in lesbian leaders, **Journal of Mental Health Counseling**,2001, 23: s.162-173.

⁴ Judith Bobbe, Treatment with lesbian alcoholics: Healing shame and internalized homophobia for ongoing sobriety, **Health and Social Work**,2002,27: s.218-222.

APA'nın yaptığı bir çağrı ile eşcinsellik hastalık kategorisinden çıkartılmıştır.⁵ Amerikan Psikiyatri Birliği 1973 yılında homoseksüelliği DSM-2 sınıflandırmasından çıkarmış ve yerine "Cinsel Yönelim Bozukluğu" tanısı getirilmiştir.⁶ Homoseksüellik 1980 yılında yayınlanan DSM 3'te "Egodistonik Homoseksüalite" kategorisi olarak adlandırılmıştır.⁷ DSM4-TR'de ise bir bozukluk olarak eşcinsellik tanımlanmamakta; 'Cinsel Kimlik Bozukluğu' tanısı yerine "Cinsel Kimliğinden Yakınma" tanısı bulunmaktadır.⁸ "Cinsel Kimlik Bozukluğu" başlığı altında daha çok transseksüellik diye bilinen bir durum tanımlanmaktadır. 2013 yılında yayımlanan DSM-5'te de homoseksüellikle ilgili bir tanı bulunmamaktadır. Dünya Sağlık Örgütü'nün (WHO) hastalıkların uluslararası sınıflandırılması sistemi olan ve 1978 yılında yayınlanan ICD-9'da ayrı bir tanı olarak sınıflandırılmıştır.⁹ 1992 yılında yayınlanan ICD-10'da ise homoseksüellik hastalık sınıflamasından çıkarılmıştır.¹⁰

Eşcinsel bireyler heteroseksist toplumsal düzen içinde gerek azınlık stres teorisi ile açıklanan durumdan gerekse de heteroseksistlere tanınan pek çok yasal haklardan mahrum bırakılmaları sebebiyle, yönelimlerine ilişkin olarak açık ya da örtük biçimde ötekileştirilmektedirler. Yapılan çalışmalar eşcinsel bireylerde bu ötekileştirme durumunun pek çok psikopatolojik durumun oluşmasına zemin hazırladığını göstermektedir.

Bu çalışmanın amacı genç yetişkin bireylerin homofobi düzeyleri ile anksiyete ve öfke ifade tarzları arasındaki ilişkiyi incelemektir. Yapılan araştırmalar, toplumsal ve klinik gözlemler sonucu, tercihleri farklı olan bireyleri kabul etme ve daha esnek yaklaşabilme konusundan kendi duygusal süreçlerinden etkilenebileceklerini düşündürmektedir. Toplumsal anlamda önemli bir yer tutabilen ve zaman zaman toplumsal çatışmalara yol açabilen cinsel tercihlerin kabulü ve reddedilişi, bireylerin duygusal süreçlerini ne şekilde etkilediğini incelemek önemli bir sorun haline gelmektedir. Zira psikoloji bilimi bireylerin çeşitli bakış açılarına karşı katı bir yaklaşım sergilemesinin, bireylerin öfke ya da anksiyete gibi duygusal süreçlerini doğru düzenlenemeyebileceğini göstermektedir. Bu anlamda araştırma cinsel tercihlerin reddini ve katı bir tutum geliştirmeyi ifade eden homofobinin bireylerin yaşam süreçlerini ve kalitesini önemli oranda etkileyen duygulardan olan öfke ve anksiyete duygularını nasıl etkilediğini inceleyerek, bireysel süreçler ve toplumsal

⁵ Nesrin Yetkin, "Psikiyatrinin Homofobisi." **Anti-Homofobi Kitabı**, Kaos GL, Ankara,2009, s.79-83.

⁶ George Mendelson, **Homosexuality and Psychiatric Nosology**, Australian and New Zealand Journal of Psychiatry,2003, 37: s.678– 683.

⁷ James A. Wakefield ve Eysenck, H. J.Diagnosis and Clinical Assesment: **The DSM-III. Annual Review of Psychology**,1983, 101 34:s.167-193.

⁸ Amerikan Psikiyatri Birliği,Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal Elkitabı, 5. Baskı (DSM5), Çev.E Köroğlu, **Ankara, Hekimler Yayın Birliği**. Ankara,2013.s.120.

⁹ Mendelson, a.g.e., s.679.

¹⁰ Mendelson, a.g.e.,s.679.

süreçlerle ilgili farkındalık geliştirme konusunda önemli hale gelmektedir. Bu araştırmada da mağdur ve zanlı konumundaki kişilere yapılan yüklemeler üzerinde bu kişilerin cinsel yönelimlerinin yanı sıra değerlendiren kişilerin demografik özelliklerinin ve eşcinsel kişilere yönelik tutumlarının rolü incelenmiştir. Bu bölümün bundan sonraki kısımlarında araştırmayla doğrudan veya dolaylı biçimde ilişkili olduğu düşünülen değişkenlere yönelik tanımlara, kuramsal görüşlere ve yapılan çalışmanın bulgularının sonuçları analiz edilerek verilecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN ÖZELLİKLERİ

1.1.ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Genç yetişkinlerde homofobi ile anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzlarının arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.1.1.Araştırmanın Alt Problemleri

1.Genç yetişkinlerde homofobi ile anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.Genç yetişkinlerde homofobi ile öfke ifade tarzları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3.Genç yetişkinlerde homofobi ile ilgili sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2.ARAŞTIRMANIN HİPOTEZİ

1.Genç yetişkinlerde homofobi ile anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki vardır.

2.Genç yetişkinlerde homofobi ile öfke ifade tarzları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

3.Genç yetişkinlerde homofobi ile sosyodemografik değişkenler arasında anlamlı bir ilişki vardır.

1.3.ARAŞTIRMANIN AMACI

Tezin temel amacı; Genç yetişkinlerde homofobinin, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları ile ilişkisini incelemektedir. Araştırmanın başka bir amacı ise; homofobi, anksiyete düzeyleri ve öfke ifade tarzları değişkenlerinin sosyodemografik değişkenler ile olan ilişkisini incelemektir.

1.4.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Literatür incelendiğinde; genç yetişkinlerde yapılan çalışmalarda homofobi ve öfke ifade tarzlarını konu alan çalışmaların sınırlı sayıda olduğu görülmektedir. Ayrıca daha önce genç yetişkinlerde anksiyete ve öfke ifade tarzları incelenmiş, fakat homofobi, anksiyete ve öfke ifade tarzları değişkenlerinin üçünü birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu durum araştırmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca bu üç değişkenin, sosyodemografik değişkenlerle olan ilişkisi de incelenerek elde edilen sonuçlar daha önce yapılmış benzer araştırmaların sonuçlarıyla karşılaştırılacak; benzer ve farklı sonuçlar tartışılarak alana katkı sağlanacak ve bu sayede çalışma, ileride yapılacak çalışmalar için bir kaynak niteliğinde olabilecektir.

1.5.VARSAYIMLAR

- 1.Homofobi, anksiyete ve öfke ifade tarzlarını ölçekler aracılığı ile ölçüldüğü varsayılmaktadır.
- 2.Araştırmada yer alan katılımcıların (genç yetişkinlerin) ölçeklere ve bilgi formuna verdikleri yanıtların onların gerçek düşüncelerini yansıttığı varsayılmaktadır.
- 3.Örnekleme oluşturan genç yetişkinlerin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.6.SINIRLILIKLAR

- 1.Araştırmaya katılacak örneklem, kartopu örnekleme tekniğiyle belirlenmiştir.
- 2.Araştırma, İstanbul ilinde belirlenmiş bazı bölgelerinde, genç yetişkinlerin katılımıyla sınırlıdır.
- 3.Araştırma, araştırmada kullanılan ölçeklerin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.7.TANIMLAR

1.7.1.Homofobi

Homofobi, eşcinsellere ya da eşcinselliğe karşı duyulan korku, nefret, hoşnutsuzluk ve ayrımcılık olarak tanımlanmaktadır. Eşcinsel korkusu olarak da çevrilebilir dilimize. Farklı cinsel yönelimleri ve kimlikleri bulunan bireylere yönelik korku ve nefret duyulması manasında kullanılmakla beraber, homofobik olan kişinin eşcinsel bireyleri gördüğünde eşcinsel duygular hissedebilmesi durumunda yaşadığı korku olarak da karşımıza çıkabilmektedir.

Homofobi kavramı ilk kez 1972'de Amerikalı psikolog George Weinberg tarafından kullanıldı. Weinberg, homofobiyi 'aynı' ve 'korku' kavramından yola çıkarak toplum normlarından farklı cinsel yönelimleri olan bireylere karşı duyulan akıl dışı korku ve endişe olarak açıklamaktadır.

Uzunca bir zaman ruh sağlığı uzmanları ve çeşitli gruplar eşcinselliği cinsel yönelim sapması, psikopatolojik bir durum ya da sapkınlık gibi ifadelerle etiketledi. Ancak 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği, Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatiksel El Kitabı'ndan eşcinselliğin bir ruhsal bozukluk olduğu tanısını kaldırmıştır. Dünya Sağlık Örgütü ise Uluslararası Hastalık Sınıflandırması ile eşcinselliği 1992 yılında bir sağlık sorunu olmaktan çıkardı.¹¹ Türkiye'de de eşcinsellik ruhsal bir hastalık olarak tanımlanmıyor.

¹¹ Cihan Çelik, **Ekmek ve Gül Dergisi**, Eylül 2018 sayısı,s.29.

1.7.2. Anksiyete

Anksiyete, kişilerin karşılaştıkları olumsuz durumlara yönelik kendiliğinden ortaya çıkan ruhsal, fiziksel ve davranışsal belirtilere tümüne verilen isimdir. Genel anlamda anksiyete sebepleri belli olmayan kaygı, korku ve belirsizlik hissiyle ortaya çıkan bunalıt ve sıkıntılar kümesinden oluşmaktadır.¹²

Anksiyete (kaygı), tehlikeyi haber veren, doğal ve gerekli bir uyarandır ve vücutla zihnin bir meydan okumaya ya da tehlide, en kısa zamanda hazır olması gerektiğini sağlamaktadır. Bu durumda kalp daha hızlı atmaya başlar, soluk alıp verişiniz hızlanır, terleme olur ve bu da kaslara daha fazla oksijen gitmesini sağlamaktadır. Böylece bir mücadele durumunda daha iyi mücadele verilebilir, kaçmanız gerekirse, daha hızlı koşmaya başlarsınız ve var olan tehlikeden uzaklaşmış olursunuz. Yani tehdit edici olan belli bir olaya karşı duyulan ve vücudun otomatik olarak verdiği tepki, bireyi hayatta tutmak ve tehlikeden uzaklaştırmak içindir.

1.7.3. Öfke

Literatür incelendiğinde öfke kavramı çok farklı şekillerde tanımlandığı görülmüştür. Biaggio öfkeyi, gerçek veya var sanılan bir engellenme, tehdit veya haksızlık karşısında oluşan bilişlerle ilgili ve kişiyi rahatsız edici uyarıları ortadan kaldırmaya yönlendiren, güçlü bir duygular bütünü olarak tanımlamaktadır.¹³

Şahin, canlı organizmanın varlığını tehdit eden durumlara gösterdiği doğal bir tepki, çok hafif bir rahatsızlıktan yoğun bir öfke ve hiddete kadar değişen bir yoğunlukta yaşanan bir duygu olduğunu belirtmiştir.¹⁴

Öfke, basit bir sinirlilik veya kızgınlık halinden, yoğun bir hiddet durumuna kadar değişebilen aşamalı bir duygusal durumdur.¹⁵

Öfke, engellenme veya korku gibi hoş olmayan durumlarda ortaya çıkan duygulanım ve coşku durumlarından biridir.¹⁶

Bilge ve Sayın'a göre öfke; kişilerin engellendiklerinde, haksızlığa uğradıklarında yaşadıkları normal, evrensel ve sağlıklı bir duygu olarak tanımlamışlardır.¹⁷

¹² Aaron T. Beck, **Bilişsel Terapi Ve Duygusal Bozukluklar**, Aysun Türkcan ve Veysel Öztürk,(ed.), Lİtera Yayıncılık, İstanbul,2008, s.210.

¹³ Hicran kaynak. Öfke kavramı tanımı özellikleri, olumlu ve olumsuz yönleri, https://www.tavsiyeeidiyorum.com/makale_10780.htm(Erişim tarihi: 02.10.2019)

¹⁴ Nesrin H.Şahin, **Türk Psikoloji Bülteni**.Sayı 7, İstanbul,1997,s.79.

¹⁵ Sahani Robins,Raymond W Novaco, Systems conceptualization and treatment of anger, **Journal Clinical psychology**,1999,s.325.

¹⁶ Özcan Köknel, **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**, İstanbul Altın Kitapları Yayınevi, İstanbul,1982, s.86

¹⁷ Filiz Bilge ve Sevim Sayın,Uyum düzeyleri farklı olan üniversite öğrencilerinin öfke düzeylerinin cinsiyet ve yaş açısından karşılaştırılması, **Ankara psikolojik Danışman ve Rehberlik Derneği Yayını**.s.111-120.

İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1.HOMOFOBİ

Dünya genelinde farklı cinsel yönelime sahip olan bireyler geçmişten günümüze kadar önyargı ve ayrımcılıkla karşı karşıya gelmektedirler. Özellikle heteroseksüel bireylerin, eşcinsel ve biseksüel bireylere yönelik, onların davranışlarına ve bağlı oldukları topluluklara karşı sergiledikleri saldırgan ve zarar verici tutum ve hareketler göze çarpmaktadır.¹⁸ Homofobi, en genel anlamıyla farklı cinsel yönelime sahip olan bireylere karşı sergilenen olumsuz duygu, tutum ve davranışlar şeklinde tanımlanmaktadır.¹⁹ Her ne kadar lezbiyen, gey, biseksüel ve transeksüel (LGBT) bireylerin toplumsal haklarını elde etmek maksadıyla başlattıkları hareket son on yılda dünya genelinde ve çeşitli toplumlarda olumlu bir değişimle birlikte tepki yaratmış olsa da günümüzde cinsel yönelimi sebebiyle ayrımcılığa, şiddete ve dışlanışılığa maruz kalanların sayısı oldukça fazladır.

Bu durum, farklı cinsel yönelime sahip olan birçok bireyin, cinsel yönelimini gizlemek zorunda kalmasına neden olabilmekte ve yaşadığı çevreden, ailesinden uzaklaşarak daha kabul gören bir yere göç etmekle sonuçlanmaktadır.²⁰ Cinsel yönelimini gizlemeyen bireylerin ise toplumun çeşitli alanlarında: iş ortamı ve sosyal ortam gibi lanlarda dışlanma, damgalanma, sözel-fiziksel saldırılar ve nefret suçları ile karşı karşıya kaldıklarını ifade edilmektedir. Bu türden ayrımcılık ve dışlanma sorunları ile karşılaşmak eşcinsel bireylerin depresyon, alkol ve madde kullanımı gibi zarar verici alışkanlıklara yönlendirmekle birlikte bir çok psikolojik sorunlar yaşamalarına sebebiyet verebilmekte, hatta onları intihara kadar sürükleyebilmektedir.²¹

2.2.CİNSEL YÖNELİM

Cinsel yönelim konusuna değinmeden önce, cinsel kimlik kavramını tanımlamak daha doğru olacaktır. Çünkü bu iki kavram (cinsel yönelim ve cinsel kimlik) sıklıkla birbirlerine karışmaktadırlar ve gündelik kullanımda, birbirlerinin yerlerine geçmektedirler. Oysa bu iki kavram birbirlerine yakın anlamlar taşımakla beraber, birbirlerinden farklı durumları belirtmektedirler.

¹⁸ Gregory M Herek, ---."The Psychology of Sexual Prejudice." **Current Directions in Psychological Science**,2000, s.19-22.

¹⁹ Herek, a.g.e.,s.21.

²⁰ Pinar Öktem ve vd., "Homosexuality in Turkey: Strategies for Managing Heterosexism." **Journal of Homosexuality**,2014,s. 817-846.

²¹ Sinem Demir ve vd., "Same-Sex Sexual Orientation, Childhood Sexual Abuse, and Suicidal Behavior in University Utudents in Turkey." **Archives of Sexual Behavior**, 2005, s.185-195.

Cinsel kimlik bireylerin kendilerini bedensel ve psikolojik olarak belirli bir cinsiyet içinde kendini algılayıp/kabullenip; duygu ve davranışlarını buna uygun şekilde yapılandırdıklarını belirten bir kavramdır.²²

Cinsel yönelim kavramı ise bireyin kendisini hangi cinse ait hissettiğini değil, hangi cinsten kişilere karşı cinsel ilgi-arzu duyduğunu ve 'erotik nesne seçimini' ifade etmektedir.²³ Cinsel yönelimin üç bileşenin olduğu belirtilmektedir; istek (kime/neye istek duyuyor), davranış (kiminle nasıl bir davranış gösteriyor) ve cinsel ilgi/sevgi (karşı cinse, hemcinsine ya da her iki cinse birden ilgi). Bu anlamda, cinsel yönelim, bireyin hangi cinsel kimliğe sahip olduğundan bağımsız olarak meydana gelir.

2.2.1.Eşcinsellik (Homoseksüellik)

Eşcinsellik, cinsel ilginin ve arzunun aynı cinsiyetten olan kişilere yönelmesidir. Yunanca'daki homo (eş, aynı) ve Ortaçağ Latincesi'ndeki sexualis (cinsel) kelimelerinin bir araya getirilmesiyle oluşturulmuştur.²⁴

Eşcinsellik, aynı cinsiyetten olan kişilerin arasında kurulan, cinsel nitelikli bedensel ya da duygusal bağlılık ve ilişki anlamını taşımaktadır.²⁵ Eşcinselliğin tanımını daha iyi anlamlandırabilmek için diğer psikobiyososyoseksüel kavramlara da değinmenin faydalı olduğu belirtmek isterim. Bu doğrultuda cinsel kimlik, kişinin kendi bedeni ve benliğini belli bir cinsiyet içinde algılaması; cinsel yönelim bireyde cinsel duygu, davranış ve isteklerin belli bir cinsiyete çekimi; cinsel rol ise toplum içerisinde cinsellik açısından dışa vuran davranışların görünümü olarak tanımlanmaktadır.²⁶ Dolayısıyla eşcinselliğin cinsel kimlik ya da cinsel rolle değil cinsel yönelimle ilişkili olduğunu, transeksüelliğin (transkadın, transerkek) ise cinsel kimlikle ilgili olduğunu belirtilmektedir.

Eşcinsellik, homofobi ve ilişkili kavramlar cinsel yönelim bir kişinin başka bir kişiye yönelik sahip olduğu duygusal, romantik ve cinsel çekimi ifade eder.²⁷ Amerikan Psikoloji Derneği Cinsel yönelimi üç kategoride sınıflandırmaktadır. Bunlar; 1)karşı cinse ilgi duymak (heteroseksüellik), 2)hemcinsine ilgi duymak (eşcinsellik) ve 3)her iki cinse birden ilgi duymaktır (biseksüellik).Heteroseksüellik

²² Mehmet Z.Sungur, ve Özlem Yalnız,Transseksüalite: İlgili kavramlar ve cinsiyet düzenleme girişimleri, **Klinik Psikiyatri**, Ankara, 1999,1,s.49-54.

²³ Kaos GL Kitapları, **Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları**, İstanbul,2004.s.75.

²⁴ Vanessa Baird, **Cinsel çeşitlilik: yönelimler, politikalar, haklar ve ihlaller**,Çev.H. Doğan, Metis Yayınları.İstanbul, 2004,s.90.

²⁵ Aybike Çorbacı Oruç vd, Üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerinin incelenmesi,Turkish Journal of HIV/AIDS 2004,s.7,131-137.

²⁶ Şahika Yüksel, Eşcinsellik, sosyal dışlanma ve ruh sağlığı sorunlarına yaklaşım, Hastalık'tan ideolojiye homofobi içinde, V.Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara,2010,s.79-83.

²⁷ Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association), **Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality**, 2008,s.95.

toplum tarafından normal ve kabul gören bir yönelim olarak görülürken, bunun dışında kalan tüm cinsel yönelimler örneğin eşcinsellik, 'anormal' ya da 'sapkın' davranış olarak nitelendirilmektedir.²⁸

Yukarıda da belirtildiği üzere 'eşcinsel' aynı cinsten bir kişiye yönelik duygusal, romantik ve cinsel açıdan ilgi duyan kişileri belirtmektedir. Bu kişileri tanımlamak amacıyla ilk olarak 'gey' terimi ortaya atılmıştır; ancak günümüzde bu terim genellikle erkek eşcinsel kişiler için kullanılmaktadır.²⁹ 'Lezbiyen' terimi ise eşcinsel kadın şair Sappho'nun yaşamış olduğu Lesbos adasından (bilinen adıyla, Midilli adası) gelmektedir ve kadın eşcinseller için kullanılan bir ifadedir.³⁰

Eşcinsellik çok eski yıllarda tedavi edilmesi gereken patolojik bir bozukluk veya hastalık olarak tanımlanmaktaydı. Öyle ki, bu cinsel yönelim Ruhsal Bozuklukların Tanı ve İstatistiksel Elkitabı'nın (Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder) ilk basımından itibaren ruhsal hastalıklar bölümünde yer almıştır.³¹ Her ne kadar Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) 1973 yılında ve Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 1990 yılında çeşitli eylemler ve girişimler sonucunda eşcinselliği ruhsal bir hastalık olmaktan çıkarmış olsa da bu yönelime sahip olan bireylere karşı toplumun tutumu değişmemiştir. Uzun yıllardır eşcinsellere yönelik yapılan sözlü taciz ve istismar, fiziksel ve cinsel saldırılar ile çalışma ve yaşam alanına yönelik ayrımcı ve saldırgan tutumlar, bu durumun en çarpıcı örnekleri olarak karşımıza çıkmaktadır.³²

Homofobi (homophobia) kavramını ilk olarak psikoterapist George Weinberg, 1972 yılında yayınladığı Toplum ve Sağlıklı Eşcinsel (Society and the Healthy Homosexual) adlı kitabında belirtmiştir.³³ Eş ve benzer anlamına gelen homo ile korku anlamlarına gelen fobi sözcüklerinin birleşmesiyle oluşan bu terim, eşcinsel bireylere yönelik gerçek dışı bir korku, düşmanca tutum ve davranışlar olarak tanımlanmaktadır.³⁴ İlk yıllarda daha çok bireysel süreçlere (kişilik, benlik algısı, bilişsel yapılar) vurgu yapılırsa da sonrasında bu kavram belirli bir sosyal-kültürel bağlam içerisinde ele alınmış ve değerlendirilmiştir.³⁵

Şöyle ki Göregenli homofobiyi bireysel süreçlerin etkilediği, dış gruba yönelik kalıp yargıların da eşlik ettiği, sosyal ve kültürel değerlerden etkilenen gruplar arası

²⁸ İrem Metin Orta ve Selin Metin Camgöz, **DTCF Dergisi 58.1**, İstanbul, 2018, s.409-439.

²⁹ Amerikan Psikoloji Derneği, a.g.e., s.133.

³⁰ Arife Gökçeoğlu vd., Psikologlar için LGBTİ'lerle Çalışma Klavuzu, **Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği**, (TODAP), İstanbul, 2017.

³¹ Ronald Bayer, Homosexuality and American psychiatry: The Politics of Diagnosis, **Princeton University Press**, 1981, s.30.

³² Amerikan Psikoloji Derneği, a.g.e., s.132.

³³ Here, a.g.e., s.19.

³⁴ Herek, a.g.e., s.21.

³⁵ Melek Göregenli, "Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi," **Anti-Homofobi Kitabı: Uluslararası homofobi karşıtı buluşma içinde**, Ankara: Kaos GL Kitapları, 2009, s.16.

bir süreç olarak tanımlamıştır.³⁶ İçselleştirilmiş homofobi (internalized homophobia) ise eşcinsellerin toplumdaki olumsuz yargı ve tutumları içselleştirmesi anlamına gelmektedir ve depresyon, düşük benlik saygısı gibi olumsuz sonuçlarla ilişkili olduğunu dile getirmektedir.³⁷ Günümüzde yaygın olarak kullanılan bu kavramlar, sosyal bilimler, spor bilimleri, eğitim ve tıp alanında çalışan pek çok araştırmacının ilgi odağı olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

2.2.2.Heteroseksüellik

Günümüz toplumlarında, Dünyada ve Türkiye’de en yaygın biçimde kabul gören ve gerçekleşen cinsel yönelim şekli heteroseksüellik olarak tanımlanmıştır, yani bireylerin, cinsel ve duygusal olarak karşı cinsle ilgilenmeleri ve karşı cinsle yönelmeleridir.³⁸

2.2.3.Biseksüellik

Biseksüellik, bireyin her iki cinsiyetten olan insanlara karşı cinsel ve duygusal olarak ilgi duyma, ve onlarla duygusal veya cinsel bir ilişki içine girme potansiyelini ifade etmektedir. Biseksüel bir kişi her iki cinsde de aynı ölçüde ilgi duymayabilir ve duyulan bu ilginin derecesi zaman içerisinde değişebilir.

Kendini algılama [ing. self-perception] biseksüel kimliğin anahtarıdır. Pek çok kimse her iki cinsiyetten kişilerle cinsel etkinlik içine girer, ancak kendilerini biseksüel olarak tanımlamazlar. Benzer şekilde, bazı diğer insanlar da yalnızca bir cinsiyet ile cinsel ilişkiye girerler veya hiç cinsel ilişkiye girmezler, ancak yine de kendilerini biseksüel olarak tanımlarlar. Çünkü kendini duygusal olarak her iki cinsiyete cinsel olarak yakın hisseden bir kimse biseksüel olarak kendini tanımlamak için cinsel eyleme girmek zorunda değildir. Duygusal olarak kendini her iki cinsde de yakın görüyorsa kendini biseksüel olarak tanımlayabilir. Bir kimsenin biseksüel olup olmadığını saptamaya yarayacak bir davranışsal “test” veya metot yoktur.³⁹

2.2.4.Transseksüellik

Transseksüellik, kişinin güçlü ve ısrarlı bir biçimde kendi biyolojik cinsiyetinin karşıtı olan cinsiyetten biri olarak, kendini algılama ve yaşama isteğinin bir sonucu olarak, karşı cinsle güçlü ve sürekli bir özdeşim kurması, kendi biyolojik cinsiyetinden ve cinsel organlarından rahatsızlık duyması ve diğer cinsin özelliklerini edinmek için cinsiyetini değiştirmesi ile tanımlanan bir durumdur.⁴⁰

³⁶ Göregenli,a.g.e.,s.35.

³⁷ Herek,a.g.e.,s.177.

³⁸ Kaos GL,a.g.e.,s.78.

³⁹ Türkiye LGBTİ Birliği. [http://lgbti.org/biseksuellik-nedir/\(erişim tarihi: 02.11.2019\)](http://lgbti.org/biseksuellik-nedir/(erişim tarihi: 02.11.2019))

⁴⁰ Kaos GL,a.g.e.,s.80.

Transeksüellik, kişinin cinsel kimliğinin biyolojik cinsiyetinden farklı olması, kişinin yoğun bir şekilde karşı cinsten olmak istemesi veya karşı cinsten olduğuna kendisini psikolojik olarak inandırması durumu olarak tanımlanmaktadır.⁴¹

2.3.TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet; kültüre, yaşanan zaman ve coğrafyaya göre değişen, farklı cinsiyetlere sahip insanlardan beklenen sosyal rol, davranış ve fiziksel görünüş olarak tanımlanmaktadır.⁴² Paralel olarak Scott toplumsal cinsiyeti, kadın ve erkek kimliklerine ilişkin uygun rolün toplumsal üretimine vurgu yapan bir kültürel inşa ve de bu kimliklerin sadece toplumsal kökenlerini belirgin kılmanın yolu olarak tanımlamaktadır.⁴³ Biyolojik indirgemecilik çerçevesinde tanımlanan toplumsal cinsiyet, ikili (binary) cinsiyet sistemine bağlı olmasına neden olmaktadır. Bu noktada Butler toplumsal cinsiyetin inşasını cinsiyetten tümüyle bağımsızlaştırdığımızda “erkek ve eril” erkek bedeni imlediği gibi dişi bedeni de imleyebileceğini; “kadın ve dişi” in de, dişi bedeni gibi erkek bedenini de imleyebileceğini vurgusunu yapmaktadır. Direk ise kadın ya da erkek olarak doğsak bile içinde yaşadığımız kültür ve bu kültürün içindeki deneyimlerimiz sonucunda kadın ve erkek olmanın çeşitli durumlarını üstlendiğimizi ve varsayılan cinsiyetin ikiye sınırlı olduğu halde toplumsal cinsiyetin sonlu bir sayı ile sınırlandırılmayacağını vurgusunu yapmaktadır.⁴⁴

Eşcinsel yönelim, bireyin cinsel duygu, istek ve davranışlarının hemcinsine dönük olması iken, heteroseksüel yönelim ise cinsel yönelimin karşı cinse dönük olmasıdır. Erkek ve kadın eşcinsel bireyleri ayırt eden iki ayrı kavram vardır: eşcinsel erkekler için gey, kadın eşcinseller için lezbiyen ifadesi kullanılmaktadır. Cinsel yönelim her iki cinse dönük olduğunda ise biseksüelliğin olduğu belirtilmektedir.

Gerek ilgili literatürde gerekse de eşcinsel hak ve özgürlüklerini savunan, destekleyen sivil toplum örgütleri eşcinsel bireyler için kısaltılmış “LGBT” (Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Transeksüel [Transkadın, Transerkek]) çatı kavramını kullanmaktadırlar. Eşcinsellik 1973 yılında Amerikan Psikiyatri Birliği’nce “hastalık

⁴¹ Başar Kaptan vd, Eşcinsellikle ilgili yaygın yanlışlar, bilimsel doğrular, Hastalık’tan ideolojiye homofobi içinde ,V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara ,2010, s. 68-75.

⁴² Koray Başar,**Lezbiyen ve geylere yönelik psikiyatrik tedavi girişimleri**, Lezbiyen ve geylerin sorunları içinde,Kaos GL Sempozyumu, Ankara,2003,s.130.

⁴³ Joan Scott, **Toplumsal cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi**, Çev.Aykut Tunç Kılıç, Agora Yayınları, İstanbul, 2007, s.26.

⁴⁴ Zeynep Direk, **Cinsiyetli olmak: Sosyal bilimlere feminist bakışlar**, Yapı Kredi yayıncılık, İstanbul,2014,s.120.

sınıflandırması” ndan; 1992 tarihinde ise Dünya Sağlık Örgütü’nce (WHO) "Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırması" ndan çıkartılmış, ancak bu süreç kademeli olarak gerçekleşmiştir. 1952 yılında DSM’nin ilk baskısında “sosyopatik kişilik bozukluğu” altında bulunan eşcinsellik, 1968 yılındaki ikinci baskı olan DSM-II’de ise ayrı bir cinsel sapkınlık olarak, kişilik bozuklukları kategorisinde bulunan eşcinselliğin sınıflandırmadaki yeri sorgulanmaya başlanmıştır. Bu sorgulama yerini 1980 yılında basılan DSM-III’de “ego distonik eşcinsellik” başlıklı bir sınıflandırmaya bırakmıştır. Bu sınıflandırma, kendi cinsine yönelik uyarılmanın neden olduğu ruhsal durumu ifade etmektedir. Ancak bu nokta da, egodistonik eşcinselliği yordayan diğer değişkenlerin (toplumsal homofobi, içselleştirilmiş homofobi) de etkisi göz önüne alınıp tartışılmış ve bu değişkenlerin neden olduğu bir sıkıntının ruhsal bozukluk olarak yayımlanmasının yanlış olması sebebiyle 1987 yılında DSM-III-R’de sadece “kişinin cinsel yönelimine bağlı yaşadığı kalıcı ve belirgin rahatsızlık” adı altında, “başka türlü adlandırılmayan cinsel bozukluklar” başlığı altında kalmıştır. 1994’te yayımlanan DSM IV’te ise eşcinsellik hiçbir tanı kategorisi içinde yer almamıştır. Transeksüellik ise DSM IV’ten önce hastalık statüsünde yer alırken, bu tarihten sonra cinsel kimlik bozukluğu olarak yeniden tanımlanmış ve de 2013’te yayımlanan DSM V’te ise “cinsel kimliğinden yakınma (hoşnut olmama)” başlığı altında düzenlenerek yayımlanmıştır.

Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumu yordayan değişkenlere baktığımızda, güçlü dini inançlar, doğmalar ve yüklemeler karşımıza çıkmaktadır.⁴⁵ Eşcinsellere yönelik olumlu tutumu yordayıcı değişkenlere baktığımızda ise eşcinseller hakkında bilgi sahibi olmak,⁴⁶ sosyal iletişim ve sosyal etkileşimin olduğu görülmektedir.⁴⁷ Eşcinsellere karşı gösterilen şiddet ve saldırganlığın altında yatan önemli bir neden homofobidir. Bir kavram olarak homofobi, 1970’lerin başında eşcinselliğe ve eşcinsellere karşı nefreti, gerçek dışı bir korkuyu ve hoşgörüsüzlüğü ifade etmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.⁴⁸ Homofobiyle ilgili bu tanım bireyin psikolojik süreçlerine ilişkin bir “patoloji söylemi” içermektedir. Konumlandırılan patoloji söyleminden uzaklaşılarak daha geniş bir kavramsallaştırılmaya ihtiyaç duyulduğundan “homofobi” kavramı, sosyal ve kültürel altyapısı olan bir zeminde anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Bir başka deyişle homofobi, kişisel bir korku ve

⁴⁵ Selahattin Gelbal ve Veli Duyan, Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey, **Sex Roles**,2006,s.55, 573–579.

⁴⁶ Mitrani Akdaş A.T. Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar: Meslek grupları ve ilişkili özellikler, **Adli Bilimler Dergisi**,2008. 7(24),s. 23-30.

⁴⁷ Nuray Sakallı Uğurlu, The effects of social contact with a lesbian person on the attitude change toward homosexuality in Turkey, *Journal of Homosexuality*,2002,s. 44, 111-118.

⁴⁸ George H Weinberg, **Society and healthy homosexual**, MA: Alyson, Boston,1972,s.25.

gerçek dışı bir inanç olmanın çok ötesinde kültür ve anlam sistemleriyle, kurumlar ve sosyal geleneklerle ilişkili olarak ele alınması gereken, bir “dış grup” olarak kavramsallaştırılması sonucunda meydana gelen ve belirli stereotiplerin (kalıplaşmış yargı) eşlik ettiği bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak görülmektedir.⁴⁹ Daha sonraları, eşcinselliğe karşı olumsuz tutumun sadece emosyonel yanıtlardan (korku, öfke ve nefret gibi) oluşan tek boyutlu bir yapıya sahip olmadığı, gey karşıtı tutum, inanç ve yargıları içeren çok yönlü bir yapıya sahip olduğunu işaret eden “homonegativizm” kavramı önerilmiştir.⁵⁰ Homofobi kelimesi her ne kadar eleştirilmiş olup eksik ve yetersiz bulunsa da toplum tarafından halen yaygın bir şekilde kullanılmaktadır. Fakat bu kullanımının gerek literatürde gerekse de LGBT aktivizmde var olan tanımından öte yoğun olarak homonegativizmi de içinde barındıran sosyal ve kültürel bağlamlarda ele alındığı gözlemlenmektedir. Selek’e göre eşcinseller farklı ülkelerde farklı bireylerdir fakat ortak noktaları benzer şiddet ve saldırı biçimlerine maruz kalmalarıdır.⁵¹ Eşcinsel bireyler, dışlanmakta, öldürülmekte, rehabilite edilmekte, yok sayılmakta, asimile edilmekte, ayrımcılığa uğramakta, kısıtlanmakta ve kendilerini tanımlama süreçleri toplum tarafından engellenmektedir. Militarizm, ataerkillik, kapitalizm ve milliyetçilik eşcinsellere uygulanan şiddeti beslemekte olup bu ideolojiler de yapılan bu şiddetten beslenmektedirler. Türkiye’de 2014 yılında yayımlanan “Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri Raporu” nda, 351 vakadan 118’i cinayet, cinayete teşebbüs, fiziksel şiddet, silahla yaralama, tecavüz veya diğer cinsel saldırıları içermektedir.⁵² Paralel olarak 2015 yılında yayımlanan raporda ise 5 nefret cinayeti, 32 nefret saldırısı (15’i birden fazla kişi tarafından, 2’si polis eliyle, 12’si kesici aletle, 2’si ateşli silahla, 1 kundaklama), 2 siber saldırı ve 3 intihar vakası rapor edilmektedir. Güney, Kaygı ve Oruç’a göre, çeşitli çalışmalar, genel olarak insanların eşcinselliğe karşı olumsuz tutumları olduğunu ve bu tutumların, başta cinsiyet farklılıkları, din, geleneksel cinsiyet rolleri, yaş ve eşcinsel bireyler ile etkileşim, cinsiyetçilik ve ırkçılık gibi pek çok farklı etkene bağlı olarak değişim gösterdiğini ortaya koymaktadırlar.⁵³ Callender, eşcinsel karşıtlığının birçok düzeyde

⁴⁹ Melek Göregenli, **Bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak homofobi ve homofobik şemalar**, Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu, Mayıs, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2003, s.113.

⁵⁰ Selçuk Candansayar ve Deniz Çabuk, **Tıp ve homofobi, Hastalık’tan ideolojiye homofobi içinde**, V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara, 2010, s.85-89.

⁵¹ Pınar Selek, **Ataerkillik ve eşcinsellere yönelik şiddet**, Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu, Mayıs, Ayrıntı Basımevi, Ankara, 2003, s.76.

⁵² Kaos GL Derneği, **Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri Raporu**, http://www.kaosglderneği.org/resim/yayin/dl/2014_nefret_sulari_raporu.pdf (Erişim tarihi: 01.05.2019)

⁵³ Aybike Çorbacı Oruç, a.g.e., s.54.

görülebileceğini belirtmektedir.⁵⁴ Kültürel seviyede, yayılcı din ideolojileri ve cinsel rol model normları etkili iken, kurumsal seviyede devlet, kilise ve okullarda bu norm ve ideolojilerin desteklenmesi etkili olmaktadır. Gruplar arası düzeyde, grup çatışması teorisi gibi klasik sosyal psikoloji kavramıyla açıklanabilirken bireysel düzeyde ise davranış (örn. ayrımcılık), duyuşsal (örn. önyargılı yaklaşımlar) ya da bilişsel kavramlarla ilişkili psikolojik kavramlar (örn. stereotype) ile eşcinsel karşıtlığının anlaşılabilirliğini belirtilmektedir. Özbay, “erkeklik” in bedensel ve biyolojik bir ölçüt olmadığını, kültürel ve toplumsal çerçeve içerisinde harmanlanan, bireyin yönlendirebildiği ancak toplumsal çerçevede anlam bulabilen sürekli yoruma ihtiyaç duyan bir performans ürünü olduğunu dile getirmektedir.⁵⁵ “Erkeklik”, “gerçek erkekler” grubuna aidiyetin tanınmasıyla ve bu vasıta ile da sınanmakta olan kişileri, diğerleri önünde “erkeklik” in tüm şiddet gerçekliği içerisinde yaşamaya çağırma gayesi taşıdığı ve de “erkeklik” in eril grubun yapısına bağımlı olduğu dramatik bir gösterge olarak varsayılmıştır.⁵⁶ Paralel olarak Ertan, ataerkilliğin hegemonik erkeklikten beslendiği, her ataerki toplumun kendi kültürüne göre kurumsallaşan ve kutsanan hegemonik erkeklikler yarattığı ve de erkekler için bu nitelikleri elde edebilme sürecinin, kendilerini kanıtlamaları gereken bir süreç olduğunu belirtmektedir.⁵⁷ Bu bağlamda gerek dişil gerekse de eril grupların sergilemiş olduğu “erkeklik” in, LGBT’ lere yönelik ayrımcı ideolojilerde rolü olduğu söylenebilmektedir. Hegemonik erkeklik ideallerinden yararlanan heteroseksüel erkekler, bu idealleri paylaşsın ya da paylaşmasın erkekliklerini inşa etmek ve sürdürmek için bir araç olarak homofobiyi kullanmaktadırlar.⁵⁸ Yavuz, Dalkanat, Gölge ve Müderrisoğlu’na göre eşcinsel erkekler, heteroseksüel erkeklere oranla daha ağır bir şekilde fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalmaktadırlar.⁵⁹

“Erkeklik” in gerek akademik dünyada gerekse de toplumsal hayatta göz ardı edilen, üzerinde düşünülmemeyen bir iktidar türü olduğu belirtilmektedir.⁶⁰ Homofobinin doğasını yordayan en önemli değişkenlerden bir tanesi de heteronormativite ve heteroseksizmdir. Heteronormativite, heteroseksüel yönelim temelli bir düzgüdür. Toplumsal ve kültürel bir yapı olarak ele alabileceğimiz heteronormativite, sadece eril ve dişil arasında yaşanan romantik ve cinsel ilişkinin normal ve sağlıklı olduğunu

⁵⁴ Esra Umak, Homofobiyle Baş Etme Grup Rehberliği Programına İlişkin Deneysel Bir Çalışma, s.45, (Yayımlanmamış Doktora Tezi)

⁵⁵ Cenk Özbay, Türkiye’de Hegemonik **Erkekliği Aramak Doğu Batı Dergisi**, İstanbul, 2013, s.63, 185-204.

⁵⁶ Pierre Bourdieu, Eril tahakküm, Çev. Bediz Yılmaz, Bağlam Yayıncılık, İstanbul, 2014, s.66.

⁵⁷ Cihan Ertan, Hegemonik erkeklik ve eşcinsellik. Homofobi kışkacında beden: Erkeklik-kadınlık içinde. IV. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara. 2009, s.161-168.

⁵⁸ Ertan, a.g.e., s.170.

⁵⁹ Esra Ummak, a.g.e., s.49.

⁶⁰ Özbay, a.g.e., s.190.

belirtmektedir. Bunun dışında kalan diğer cinsel yönelimler kabul görmemektedir. Heteroseksizm ise doğal olan, normal olarak belirtilen, üstün ve kabul edilir olan cinsel yönelimin heteroseksüellik olduğunu öne süren; onun dışında var olan diğer kimlik, davranış ve ilişkileri damgalayan, reddeden ve aşağılayan bir ideolojik sistem olarak tanımlanmaktadır.⁶¹ Heteroseksizm, heteroseksüel olana da eşcinsel olana da dayatmacı bir tutum ile yaklaşmaktadır. Bu dayatma beklediği rollerin karşılanması çerçevesinde esnemektedir.

Göregenli heteroseksizmin ne olduğundan çok ne olunmadığını kanıtlamaya dayandığını, bir başka deyişle kişinin olduğunu (erkek ve heteroseksüel) onaylama anlamıyla ve kişinin olmadığını (kadın ve eşcinsel) hem kendisine hem topluma ifade ve kanıtının en açık yolu olarak heteroseksüel maskülenliğin temel taşına işaret etmektedir.⁶² Bu noktada ise homofobinin, erkeğin kendi heteroseksüel maskülenliğiyle bağlantılı iç çatışmalarıyla baş etmenin yolu olarak savunucu bir mekanizmaya hizmet ettiğine vurgusu yapılmaktadır. Butler “heteroseksüel kimlik” yanılması yaratmanın yolunun “tekrar” dan geçtiği (performatif), heteroseksüelliğin risk altında olan bir kimlik olduğu ve her zaman “tekrar” a ihtiyaç duyduğu dolayısıyla da yeniden kurumsallaşmayı gerektirdiğine vurgu yapmaktadır.⁶³ Bu kurumsal yapılardan bir tanesinin de okul ortamı olduğu söylenebilir. Okul sistemlerinin ve öğretim uygulamalarının, cinsel yönelim ve cinsel kimliklerle ilgili hegemonik kontrolü barındıran yaklaşımı LGBT öğrenciler için ayrımcılığı besleyebilmektedir. Toplumsal cinsiyet rollerini öngörüldüğü biçimiyle karşılamayanlar, şiddet ve tacize maruz kalma bakımından yüksek risk altındadırlar.⁶⁴ İlgili literatür incelendiğinde, LGBT öğrencilerinin, heteroseksüel akranlarına kıyasla intihar düşünceleri, intihar girişimi, zorbalık bakımından daha fazla risk altında oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrıca mazeretsiz bir şekilde okuldan devamsızlık yaptıkları görülmüştür.⁶⁵ İngiltere’de homofobik zorbalığın, kilolu bireylere yönelik yapılan zorbalığın ardından en yaygın zorbalık türü olduğu tespit

⁶¹ Candansayar, a.g.e..s.195.

⁶² Melek Göregenli, Zalimin zırt dediği yer. **Homofobi kimin meselesi içinde?** V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara .2010,s.24.

⁶³ Judith Butler, **Taklit ve ‘toplumsal cinsiyet’e karşı durma.** Agora Kitaplığı.İstanbul .2007,s.90.

⁶⁴ Judith Butler, Queer yoldaşlığı ve savaş karşıtı siyaset, Queer forum içinde,V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara, 2010.

⁶⁵ Joseph P. Robinson ve Dorothy L.Espelage,Inequities in educational and psychological outcomes between LGBTQ and straight students in middle and high school, Educational Researcher,2011.40(7),s. 315-330.

edilmiştir.⁶⁶ Okulda LGBT mağduriyetleri, olumsuz psikolojik sağlık sonuçları ile ilişkili önemli bir faktördür.⁶⁷

2.4.TÜRKİYE'DE HOMOFOBİ

Dünya genelinde olduğu gibi, Türkiye'de de, homofobik tutum ve davranışlar yaygın olarak görülmektedir. 2011 yılında yapılan Değerler Araştırması'na göre, Türk insanının % 78'i eşcinselliği reddetmekte; % 85'i ise eşcinsel bir komşu istememektedir. Bu türden olumsuz tutumların Türk kültürünün bir hayli geleneksel, ataerkil ve otoriter bir aile yapısıyla ilişkili olduğu ifade edilmektedir.⁶⁸⁶⁹ Son yıllarda, modernleşmeyle beraber kültürel yapı değişim gösterse de toplumsal cinsiyet rolleri ve cinsellik ile ilişkili geleneksel tutumlar ve normlar farklı cinsel yönelime sahip kişilere yönelik tutumları belirler niteliktedir.⁷⁰ Bilhassa, Müslümanların çoğunlukta olduğu Türkiye bağlamında, eşcinselliğin 'günah' ve 'dini kurallardan sapan' bir yönelim olduğuna dair söylemler toplumun bu azınlık gruba üyelerine yönelik olumsuz tutum ve davranışlarını açıklayabilmektedir. Öte yandan Türkiye'de, 1923 yılından beri eşcinsellik yasal zeminde kabul görmektedir.⁷¹

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin birinci maddesine göre "bütün insanlar haysiyet ve haklar bakımından eşit ve özgür doğarlar"; ikinci maddesine göre ise "insanlar arasında ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya bir başka görüş, ulusal veya sosyal köken açısından ayırım gözetilemez".⁷² Benzer şekilde, anayasanın eşitlik ilkesiyle ilgili 10. maddesinde 'cinsel yönelim' ve 'cinsiyet kimliği' ifadesi yer almamasına rağmen herkesin kanun önünde eşit olduğu vurgusu yapılmaktadır. Ancak eşcinsellere yönelik ayrımcılığa karşı herhangi bir yasal düzenleme ve tedbir bulunmamaktadır.⁷³ Eşcinsel bireyler evde, okulda, işte, akran grupları arasında kısacası toplumun her sosyal alanında sözel istismar, fiziksel ve cinsel taciz, darp, saldırı ve polis baskısıyla karşı karşıya kalabilmektedir.⁷⁴ Birleşmiş

⁶⁶ April Guasp, Homophobic bullying in Britain's schools: The teachers' report Stonewall (ed.), 2009. [http://www.stonewall.org.uk/at_school/education_for_all/quick_links/education_resources/4003.p\(Erişim tarihi: 01.02.2019\)](http://www.stonewall.org.uk/at_school/education_for_all/quick_links/education_resources/4003.p(Erişim tarihi: 01.02.2019))

⁶⁷ Daniel E. Bontempo, Anthony R. D'Augelli. Effects of at-school victimisation and sexual orientation on lesbian, gay, or bisexual youths' health risk behaviour. *Journal of Adolescent Health*, 2002.30(5), s.364-374.

⁶⁸ Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Family, Self, and Human Development Across Cultures: Theory and Applications**, London: Lawrence Erlbaum Associates, 2007, s.95.

⁶⁹ Deniz Kandiyoti, "Patterns of Patriarchy: Notes for an Analysis of Male Dominance in Turkish Society," *Women in Modern Turkish Society* 5, 1995, s.306-318.

⁷⁰ Veli Duyan ve Selahattin Gelbal, "Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum (LGYT) Ölçeği: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması," **HIV/AIDS Dergisi**, 7.3.2004, s.106-112.

⁷¹ Veli Duyan ve Selahattin Gelbal, a.g.e., s.69.

⁷² Leyla Saraç ve Zeynep Ebem-Rahim, "Sporda Homofobi: Erkek ve Kadın Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsel Sporculara Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması," **Spor Bilimleri Dergisi**, 20.3.2009, s.104-116.

⁷³ Seher Cesur-Kılıçarslan ve Toprak Işık, "Being LGBTI in Turkey: Views of Society, Rights and Violations," *Journal of Strategic Resource in Social Sciences*. 3.1, 2017, s.1-20.

⁷⁴ Leyla Saraç ve Zeynep Ebem-Rahim, a.g.e., s.79.

Milletler İnsan Hakları Komisyonu'nun yayınladığı bir rapora göre, Türkiye'de farklı cinsel yönelimden ötürü işlenen nefret suçları sebebiyle yaşamını yitiren eşcinsellerin sayısı son yıllarda ciddi anlamda artış göstermektedir.⁷⁵

2.5.ANKSİYETE (KAYGI)

Anksiyete; organizma için tehlike ve bir tehdit içeren tanımlanabilir ya da tanımlanamaz bir durum karşısında yaşanan; endişe duygusuyla birlikte eşlik eden bedensel uyarılma belirtileriyle karakterizedir. Bireyde; çarpıntı, titreme, terleme, kas gerilimi gibi fiziksel belirtiler yaşanır.⁷⁶ Anksiyete sonucunda kaçınma, saldırma vb. duygu ve birlikte felaket düşüncelerine yol açmaktadır. En önemli özelliği, büyük bir sıkıntıya neden olması ve kişi tarafından hoş gitmeyen bir durum olarak tanımlanmasıdır.⁷⁷ Anksiyetenin bir "ruhsal bozukluk" belirtisi olması şartı yoktur. Normal insanda da büyümeye, değişmeye, yeni ve denenmemiş şeyleri denemeye ve kişinin kendi kimliğinin ve hayatın anlamını bulmasına eşlik edebilir. Gün boyunca, normal bir insanda da çeşitli olaylar veya düşünceler karşısında anksiyete tetiklenip gözlenebilir. Anksiyete kişiyi içsel ve dışsal tehditlere karşı uyarır; bu açıdan bakıldığında hayat kurtarıcı bir niteliği sahiptir. Tehditten korunmak ya da sonuçlarını azaltmak için kişiyi gereken adımları atması için hazır duruma getirir. Anksiyetenin bir ruhsal hastalık belirtisi olması için verilen uyarıya şiddet ya da süre olarak uygunsuz bir yanıt olması, sık tekrarlanması ve kişinin mesleki veya sosyal açıdan işlevselliğini ciddi manada bozuyor olması gerekmektedir.⁷⁸

2.5.1.Anksiyete belirtileri;

Bedensel ve ruhsal olmak üzere iki küme altında toplanabilir.

Bedensel Belirtiler:

Otonom sinir sistemi hiperaktivasyonuna bağlıdır.

- Çarpıntı
- Titreme
- Terleme
- Yüzde kızarma

⁷⁵ İrem Metin Orta, Selin Metin Camgöz, Türkiye'de Yapılan Homofobi Çalışmalarına Genel Bir Bakış **Dtcf Dergisi** ,58.1,İstanbul,2018,s. 409-439.

⁷⁶ Kübra Abacı, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Tanılı Çocukların Annelerinin Anksiyete, Depresyon Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Belirlenmesi,Gaziantep,2018,s.45 (**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

⁷⁷ Abacı,a.g.e.,s.48.

⁷⁸ Eren Dedekli, Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Sıklıkları İle Anksiyete, Anhedoni Ve Dürtüsellik Düzeyleri Arasındaki İlişki, İstanbul. 2018,s.65 (**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

- Ateş basması
- Nefes darlığı
- Bulantı yada karın ağrısı
- Baş dönmesi
- Sersemlik hissi
- Düşecekmiş veya bayılacakmış gibi hissetme

Ruhsal Belirtiler:

- Unutkanlık
- Aklın sisli, bulanık olması
- Aşırı uyanıklık hali (hipervijilans)
- Depresonalizasyon • Derealizasyon
- Dikkati toplayamama
- Önemli olayları hatırlayamama
- Düşünce duraklamaları, bloklar
- Objektif düşünme güçlüğü
- Nedenselleştirme güçlüğü
- Kontrolünü yitirme korkusu
- Başa çıkamama korkusu
- Fiziksel zarar görme ya da ölüm korkusu
- Aklını yitirme korkusu
- Başkaları tarafından yanlış değerlendirme korkusu

Tüm anksiyete bozukluklarında bu belirtilerin bir kısmı veya tamamı görülebilir. Anksiyete bozukluklarının etiyolojisinde başta nöradrenalin olmak üzere, serotonin ve GABA temel nörotransmitter sistemleridir. Ayrıca, özellikle panik bozukluğu olmak üzere, bu kişilerin sempatik sinir sisteminin dış uyaranlara aşırı tepki verdiği düşünülmektedir. Bilişsel modele göre; anksiyete bozukluğu olan kişiler karşılaşılan bir durumun tehlike derecesini ve zarar görme ihtimallerini büyütme, kendilerinin tehdit ile baş etme yetilerini ise küçük görme eğilimindedir. Psikodinamik kuramlara göre; anksiyete bozuklukları, normal büyüme ve gelişme evrelerinde yaşanan ve kişinin bir üst basamağa geçmesi için gerekli olan anksiyetelerin yeterince çözümlenmemesi sonucu ortaya çıkar ve devam eden kalıntılardır.⁷⁹

2.5.2. Anksiyete ve Anksiyete Bozukluğu

⁷⁹ Abacı, a.g.e., s.50

Cebeci anksiyeteyi, gerçeklikle ilgisi olan ya da olmayan, kişilerin sürekli hazır olmalarını sağlayan ve sebepleri bilinmeyen tepkiler olarak açıklık getirmektedir. Oluşan tepkilerin kaynağı bilinç dışında gelişir.⁸⁰ Anksiyete, bireylerin tehlikeli durumlarla mücadele edebilmeleri için önlem alabilmelerini sağlamaktadır ve bu durum anksiyetenin uyum sağlayıcı özelliğinin olduğunun göstergesidir. Anksiyete yaygın bir duygusal tepkidir ve tehlikelere yönelik oluşan bir gerginliktir. Kısaca anksiyete bir ruh halidir.⁸¹

Yaşamın bazı dönemlerinde kişilerde anksiyete görülebilmektedir. Anksiyete, tehdit edici durumlara yönelik korku ve endişe halidir. Anksiyeteye bedensel tepkilerin (çarpıntı, terleme gibi) sıklıkla eşlik ettiği görülmektedir.⁸² Anksiyete bozuklukları sıklıkla karşılaşılan ve birçok kişi tarafından bilinen bir rahatsızlık türüdür. Bireylerin anksiyete düzeylerinin patolojik boyutta değerlendirilebilmesi için, anksiyete düzeyinin anormal boyutlarda seyrediyor olması gerekmektedir. Çeşitli rahatsızlıklarda oluşan stres ve olumsuz ruh hali durumu sağlıklı bireylerde de rastladığımız bir durumdur. Yaşanan semptomların, rahatsızlık olarak değerlendirilebilmesi için bireyin genel ve gündelik işlevlerini ciddi düzeyde bozuyor olması gerekmektedir.⁸³

Anksiyete, korkuyla karıştırılan bir durum olmakla birlikte daha farklı bir tepkidir. Korkularda açık ve belirli bir etken bulunurken kaygıda bu durum söz konusu değildir. Korkuya sebebiyet veren durumların ya da düşüncelerin ortadan kaldırılması, bireyin sakinleşip rahatlamasını sağlamaktadır. Anksiyete, belirli bir nesneye veya duruma bağlı değildir. Çevresel faktörlerden daha az etkilenip, daha kalıcıdır.⁸⁴ Korku ise, korku veren şey ortadan kaldırıldığında o his de ortadan kalkmaktadır. İçsel tehlikelere gösterilen tepkiler, anksiyete kavramıyla açıklanmaktadır. Anksiyete, yeterli düzeyde olduğunda kişinin tehlikeleri fark etmesini ve bu tehlikelerle başa çıkabilmesini sağlayacak çözümleri bulmasına katkı sağlamaktadır. Bu yararı dikkate alındığında anksiyete ile korkunun benzer özellikleri olduğu söylenebilir.⁸⁵

⁸⁰ Turan Cebeci, Tam Aileye Ve Tek Ebeveyn Sahip Ailelerden Gelen 7-12 Yaşları Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişki. Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009, s.58 (**Yayımlanmamış yüksek Lisans Tezi**).

⁸¹ Orhan Öztürk, **Ruh Sağlığı ve Bozuklukları**, Evrim Basın ve Yayıncılık, İstanbul, 2009, s.88.

⁸² Ceren Karamanoğlu, 9-18 Yaş Arası Altyapı Futbolcularında Anksiyete Düzeyleri İle Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul, 2018, s. 45 (**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**).

⁸³ Neil R. Carlson vd, Psychology, Great Britain, **Pearson Education**, 2004, s.734-767.

⁸⁴ Bekir Ok, Davranışsal Ketlenme ve Erişkin Mizaç Özelliklerinin Anksiyete Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir, 2014. (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

⁸⁵ Ahmet Tunç, Meme Kanseri Tanısı Almış Kadınların Hastalık Temsilleri, Başa Çıkma Stratejileri, Kaygı ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi ile Psiko-Sosyal İhtiyaçlarının

Aydın, Akyalçın ve Mete anksiyete bozukluklarının toplumlarda yaygın biçimde görüldüğünü ve bireyin hayatının hemen hemen tüm alanını olumsuz bir şekilde etkileyebildiğini belirtmişlerdir.⁸⁶

Anksiyete bozukluğunda gözlenen fiziksel belirtiler, bireyin savunma durumunda ortaya çıkmaktadır. Organizma, kendisini sıkıntıya sokan ve sebepleri bilinmeyen durumlar karşısında kendisini savunmak ister. Bu savunma durumunda ortaya çıkan belirtiler ise sempatik ya da parasempatik sinir sistemlerindeki değişiklikler sonucunda oluşmaktadır.⁸⁷

Kaygı durumu, durumluk ve sürekli olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Durumluk kaygı, yaşanan durum ya da olaya yönelik verilen tepkilerdir. Sürekli kaygı ise bireyin kaygıya eğilimini göstermektedir.⁸⁸ Kişiler yaşadığı olaylar ya da içinde bulunduğu ortamı stresli olarak görmelerinin sonucu oluşan sürekli kaygı durumunda kişiler mutsuzlaşırlar. Karamsar bir yapıya sahiptirler ve kolayca incinebilmektedirler. Sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireylerin, durumluk kaygı düzeyleri de yüksek olmaktadır.⁸⁹

2.6.ÖFKE İFADE TARZLARI

2.6.1.Öfkenin Tanımı

Öfke, bireyin karşılaştığı farklı durumları adaletsizlik ve kendine yönelik bir tehdit olarak algılaması ve birtakım ihtiyaç, istek ve planlarının engellenmesi sonucunda, kendini savunmak için ortaya çıkan temel bir duygudur.⁹⁰ Öfkeyi, kişinin yaşadığı başarısızlık, özgüven eksikliği, yalnızlık korkusu ile ortaya çıkabilen ve üzüntüden kaçmak için kullandığı bir savunma olarak tanımlamıştır. Öfkenin çeşitli aktarım şekilleri mevcuttur. Bunların arasında en yıkıcı olanının saldırganlık olduğu düşünülmektedir.⁹¹

Spielberger ve arkadaşlarına göre öfke, düşmanlık ve saldırganlık kavramları çoğunlukla birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Öfke ve düşmanlık daha çok

Belirlenmesi, Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin,2014. (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

⁸⁶ Pınar Çetinay Aydın vd.Anksiyete Bozukluklarının Tedavisinde Antiepileptik İlaçların Kullanımı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*,2009, 1(2), s.80-94.

⁸⁷ Karamanoğlu,a.g.e.,s.47.

⁸⁸ Peter D. Macintyre, How Does Anxiety Affect Second Language Learning? A Reply to Sparks and Ganschow,*The Modern Language Journal*,1995.79 (1),s. 90- 99.

⁸⁹ Necla Öner ve Ayhan Le Compte, **Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı**, İstanbul 1983,Boğaziçi Üniversitesi Yayını,s.75.

⁹⁰ Veysel Temel vd.Öğrencilerin Karar Verme Düzeyleri İle Sürekli Öfke Ve Öfke İfade Tarzlarının Belirlenmesi, **Uluslararası Anadolu Spor Bilimleri Dergisi**, Cilt/Volume: Ağs./Aug, Sayı/Issue:3 Yıl/Year:2017

⁹¹ Nurten Ekin, Funda Karadağlı,Üniversite Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/160048>(Erişim tarihi: 10.12.2018)

duyguları, tutumları; saldırganlık ise davranışı tanımlamaktadır.⁹² Öfke duygusunun eyleme geçme biçimini saldırganlık olarak tanımlayabiliriz. Öfke duygusunun bir aktarım biçimi olan saldırgan davranışların sebeplerini, çeşitli kuramlar kendi bakış açılarına göre açıklamışlardır.

Biyolojik yaklaşıma göre saldırgan davranışlar, beynin limbik sistem denilen bölümüyle alakalıdır. Limbik sistem amigdala ve hipokampus olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Yapılan deneylerde hayvanların beyinlerinden bu bölümü çıkardıklarında, saldırgan hayvanların evcil olduğunu, bu bölüm uyarıldığında ise saldırgan olmayan hayvanların korku ve panik belirtileri gösterdikleri gözlemlenmiştir. Limbik sistemdeki diğer iki yapı singulat girus ve septum saldırganlığın ketlenmesinde önemli olduğu düşünülmektedir. Bu iki alandaki hasar şiddetli saldırgan davranış ve tutumlara neden olabilmektedir.⁹³

Freud içgüdüler kuramında, içgüdüleri iki ana bölümde toplamış, insanın her davranışını bu iki temel içgüdü ile açıklamıştır. Libido adını verdiği içgüdü cinselliğin, thanatos adını verdiği ölüm içgüdü de saldırganlığın türevleridir. Freud'a göre saldırganlık insanın kendine dönük yıkıcı eğilimlerinin dış dünyadaki objelere çevrilmesinin sonucudur.⁹⁴ Klein ise, insanın doğasında zevk arama değil açgözlülüğün ve açgözlülüğün doğan yıkıcılığın olduğunu iddia etmiştir. Ona göre haset, tatmin olmamış bir açgözlülüğün ifade edilmiş biçimi ve saldırgan davranışların bir sebebidir.⁹⁵

Bandura'nın sosyal öğrenme teorisine göre, saldırgan davranışlar da diğer davranışlarımız gibi gözlem yoluyla ya da doğrudan bir deneyimi yaşama yolu ile kazanılmaktadır. Kişi eğer saldırgan davranışından dolayı ödüllendirilirse ya da çevresinde saldırgan davranışların ödüllendirildiğine tanıklık ederse, bu davranışı sürdürecektir. Öfke ve saldırgan davranışlar bireyin hedeflerine ulaşmasını sağlıyorsa birey bu davranışları yapmaya devam edebilmektedir.⁹⁶

⁹² Bilge Tunçelli, Sınır kişilik bozukluğu tanısı almış ve almamış kadınların benlik saygısı, öfke, kendini ayarlama ve kaygı değişkenleri bakımından karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008,s.39 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

⁹³ Charles G. Morris, **Psikolojiyi Anlamak**, Çev. H. Belgin Ayvaşık, Melike Sayı, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara ,2002,s.120,

⁹⁴ Engin Geçtan,**Psikanaliz ve sonrası**, Metis Yayınları, İstanbul ,2002, ,s.130.

⁹⁵ Ertuğrul Köroğlu ve Hakan Türkçapar, **Psikoterapi yöntemleri kuramlar ve uygulama Yönergeleri**, HYB Yayınları: Ankara, 2009,s.98.

⁹⁶ Morris,a.g.e.,s.122.

2.6.2.Öfkenin Nedenleri

Öfkenin ortaya çıkmasında etkili olan pek çok faktör bulunmaktadır. Engellenme bu faktörlerin en başında yer almaktadır. Bireyin isteklerine ve hedeflerine ulaşmasının çeşitli kişi ya da etkenler tarafından engellenmesinin, öfke duygusunu ortaya çıkaran temel etken olduğu düşünülmektedir.⁹⁷

Engellenme, kişinin hayatında pek çok alanda karşılaşılabileceği bir durumdur. Kişinin sahip olduğu kronik bir rahatsızlık nedeniyle bedeni üzerindeki kontrolü kaybetmesi ve hastalığın getirdiği sorunlarla baş etmekte güçlük çekmesi engellenme algısını oluşturarak öfke duygusunu ortaya çıkarabilmektedir.⁹⁸

Bireyin aile içindekilerle yaşadığı sorunların, ebeveynlerin otoriter olması, çocuğa sıkı denetim uygulamasının da engellenme algısını yaratarak öfkeyi artırabildiği düşünülmektedir.⁹⁹

Bunların yanı sıra kaynakların yeterli sayıda olmaması ve var olan kaynaklara ulaşamama, arkadaşlığın ya da duygusal ilişkinin sona ermesi sonucu yaşanan kayıp algısı, ölümler, başarısızlık, ayrımcılık kişide engellenme duygusunu yaratarak öfkeye neden olabilmektedir.¹⁰⁰

2.6.3.Öfke İfade Tarzı

Öfkenin ifade ediliş tarzı kültürden kültüre, aynı kültür içerisinde bireyden bireye farklılık gösterebilmektedir.¹⁰¹ Spielberg'e göre öfke dışı vurumu, kişinin hissettiği öfkeyi sözel veya davranışsal olarak dış dünyaya aktarmasıdır.¹⁰² Yani duymuş olduğu öfkeyi kişilere veya nesnelere aktarması. Öfke içe vurumu, kişinin öfke içeren duyguları ve düşünceleri bastırması ve bu durumu dışarıya aktarmamasıdır. Öfke kontrolü ise öfkenin ifade edilmesini veya hissedilmesini engelleme kabiliyetini ifade etmektedir.¹⁰³

Bireyler öfkelerini çeşitli biçimlerde dile getirebilirler. Hissettiği öfkeyi içine atarak bastırabilir, yıkıcı bir biçimde çevresindekilere yönlendirebilir ya da işlevsel bir

⁹⁷ Acar Baltaş ve Zuhâl Baltaş, **Stres ve başa çıkma yolları**, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1992, s.88.

⁹⁸ Dilaram Billur Çelik vd. Migren baş ağrısı hastalarının öfke tarzları ile mizaç ve karakter özellikleri, **Klinik Psikiyatri**, 2010, s.13: 23-35.

⁹⁹ Zeynep Kırmızı, Lise öğrencilerinin öfke ifade tarzlarının ve kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir ,2008 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰⁰ Morris, a.g.e.s., 128.

¹⁰¹ Nevim Demirci Danışık, Ergenlerin sürekli öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu, 2005, s.58 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰² Spielberg, CD, State-Trait Anger Expression Inventory, Research edition review, **Psychological Assessment Resources**, Florida , 1988, s.75.

¹⁰³ Semra Karaca, Ayşegül Oksay Şahin, Görme engelli ergenlerin öfke düzeyi ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi, **New/Yeni Symposium Journal**, 2011, 49 (4):s.195 200.

biçimde kontrol edebilir.¹⁰⁴ Bu durumlar bireyin öfke üzerindeki kontrolünü belirtmektedir. Öfkenin içe atılması ve yıkıcı bir biçimde dışarı yansıtılması kişiler arası ilişkileri bozabilir. Öfkenin kişi tarafından kontrol edilmesi ise ilişkileri olumsuz etkilememektedir.¹⁰⁵

Spielberger öfkeyi, durumsal ve sürekli öfke olarak da ikiye ayırmıştır. Durumsal öfke, kişinin belirli bir amacı gerçekleştirmek için yaptığı davranışlarının engellenmesi karşısında gerginlik, kızgınlık, sinirlilik, hiddetin yaşadığını ortaya koyan bir duygu durumudur. Sürekli öfke ise durumsal öfkenin ne sıklıkla yaşandığını açıklayan bir kavramdır.¹⁰⁶

2.7.ÖFKE VE CİNSEL SALDIRI DAVRANIŞI

Cinsel saldırı suçlarının büyük bir kısmı şiddet ve saldırgan davranışları içermektedir. Bu nedenle cinsel suçlar ile öfke arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir.¹⁰⁷

Cinsel saldırgan tiplerinden erkeklik ispatlayıcılar, öfke misillemesi yapanlar (kindar) ve sadist olanların, mağdura yoğun bir biçimde şiddet uyguladığı bilinmektedir.¹⁰⁸ Şiddet ve saldırganlığın, bir tür öfke ifade biçimi olarak kullanıldığı düşünülmektedir.¹⁰⁹ Erkeklik ispatlayıcı ve kindar cinsel saldırganların, şiddet eylemlerinden cinsel bir haz almadıkları bilinmektedir. Bu gruptaki cinsel saldırganlarda şiddet, öfkeyi karşı tarafa ifade etmenin bir yolu olarak kullanılabilir.¹¹⁰ Sadist cinsel saldırganların, erkeklik ispatlayıcı ve kindar saldırganlardan farklı olarak, uyguladıkları şiddetten cinsel haz aldıkları bilinmektedir. Bu üç tipte, kadınlara karşı yoğun öfke, düşmanlık söz konusudur. Saldırı sırasında mağdurun elbiselerini parçalaması, çırılçıplak bırakılması, fiziksel bir hasar verilmesi gibi davranışlarda hissedilen yoğun öfkeyi görmek mümkündür.¹¹¹

Cinsel suç işlemiş bireylerin, öfke düzeylerinin yüksek olduğunu ortaya koyan araştırmalar vardır. Lyn ve Burton herhangi bir cinsel suç işlemiş olan bireylerle

¹⁰⁴ Tunceli, a.g.e., s.54.

¹⁰⁵ Çağla Büyükbayraktar, Üniversite Öğrencilerinde Mükemmeliyetçilik Ve Öfke İlişkisi, Konya, 2011, s.47 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹⁰⁶ Spielberger, a.g.e., s.88.

¹⁰⁷ Zeynep Belme Gölge, Cinsel saldırıda etkili faktörler ve suçlu profili, (**Doktora Tezi**), İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul, 2005, s.85.

¹⁰⁸ John O. Savino, Brent E. Turvey, Defining rape and sexual assault, **Rape investigation handbook** USA: Elsevier Academic Press, 2005, s.23.

¹⁰⁹ Morris, a.g.e., s.130.

¹¹⁰ Ronald M. Holmes and Stephen T. Holmes, **Psychological profiling and reape**, United States of America: Sage Publication, 2009, s.91.

¹¹¹ Savino, a.g.e., s.26.

cinsel suç işlememiş olan bireyleri karşılaştırdığı araştırmasında, cinsel suç işlemiş bireylerin öfke düzeylerinin cinsel suç işlememiş olanlara göre daha yüksek olduğunu göstermiştir.¹¹² Bunun yanı sıra cinsel suç işlemiş bireylerin, kontrol grubundakilerden daha fazla cinsel ve cinsel olmayan şiddet uyguladıkları görülmüştür. İngiltere’de yapılan araştırmada cinsel saldırı suçu işlemiş bireylerin %54’ünün fazla, %17’sinin ise az derecede şiddet uyguladığı saptanmıştır.¹¹³ Gölge’nin araştırmasında da benzer sonuçlar elde edilmiştir. Cinsel saldırganların öfke, saldırganlık ve kadına yönelik düşmanlık puanlarının, suç işlememiş bireylere göre daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹¹⁴

¹¹² Rukiye Burma, Cinsel Saldırı Suçu İşlemiş Hükümlülerde, Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi İle Benlik Saygısı, Öfke İfade Tarzı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi İstanbul, Eylül, 2012,s.109 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹¹³ Paul V. Greenall, A study of stranger rapists from the English high security hospitals,**Journal of Sexual Aggression**,2007, s.151-167.

¹¹⁴ Gölge,a.g.e.,s.35-38.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM

3.1.ARAŞTIRMANIN MODELİ

Bu araştırmanın modeli ilişkisel tarama modelidir. İki veya daha çok değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeye amaçlayan araştırma desenlerini tümü ilişkisel tarama modelleri olarak tanımlıdır.

3.2.ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini İstanbul ili Kadıköy, Bahçelievler ve Esenyurt ilçelerinde yaşamını sürdüren genç yetişkin bireyler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlenmiş olan bu evrende rastgele örnekleme ve gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen 152 katılımcı oluşturmaktadır.

3.3.ARAŞTIRMADA KULLANILAN VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

3.3.1.Kişisel Bilgi Formu (KBF)

Araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. kullanılan bu formda katılımcılara cinsiyet, yaş, medeni durum, ekonomik durum vb. ile ilişkili sorular sorulmuştur. (EK-A)

3.3.2.Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ)

Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği, eşcinsel bireylere yönelik tutumları ölçmek amacıyla 1980 yılında Hudson ve Ricketts tarafından geliştirilen 25 maddelik bir ölçektir. Araştırmada, ölçeğin 2001 yılında Sakallı ve Uğurlu tarafından uyarlanan 24 maddelik Türkçe formu kullanılmıştır. Uyarlama aşamasında, ölçek ilk olarak ikinci dilleri İngilizce olan iki Türk üniversite öğrencisi tarafından ayrı ayrı İngilizce' den Türkçe' ye çevrilmiş, daha sonra Türkçe' ye çevrilen bu form tekrar İngilizce' ye çevrilmek üzere ODTÜ Modern Diller Bölümünde görevli bir öğretim üyesine gönderilmiştir. Ölçeği katılımcılara uygulamadan önce, "şehrin eşcinsellerin bulunduğu kesimlerinde rahat bir şekilde yürüebilme" ile ilgili maddeyi, ölçeğin uygulandığı Ankara şehrinde böyle bir bölge olmadığı için ölçekten çıkarmışlardır. Böylece son şeklini alan ölçeğin Türkçe formu 24 madde olarak belirlenmiş ve böyle uygulanmaktadır. Ölçeğin orijinali Cronbach

Alpha = .90115 ve Türkçe formu ise Cronbach Alpha = .94 ile yüksek güvenilirliğe sahip bulunmuştur.¹¹⁶

Ölçekte, katılımcılardan her bir maddeyi 1 (hiç katılmıyorum) ile 6 (çok katılıyorum) arasında derecelendirmeleri istenmiştir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, yüksek homofobi düzeyine işaret etmektedir. Ölçekte yer alan 5, 6, 8, 10, 11, 13, 17, 18, 23 ve 24. maddeler tersine çevrilerak toplam puan bulunmuş ve elde edilen toplam puanın aritmetik ortalaması hesaplanarak, bulunan ortalama puanı doğrultusunda katılımcılar düşük ve yüksek homofobi düzeyine göre ikiye ayrılmıştır. **(EK-B)**

3.3.3.Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ)

Beck ve arkadaşları tarafından 1988 yılında geliştirilen ve Ölçeğin, Türkiye için geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Ulusoy ve arkadaşları tarafından 1996 yılında gerçekleştirilen BAÖ,¹¹⁷ kişilerin yaşadığı anksiyete semptomlarının sıklığını tespit etmek amacıyla kullanılan, kişinin, kendini değerlendirme ölçeğidir. BAÖ, ergen ve yetişkin kişilere hem bireysel hem de grup halinde uygulanabilir olmakla birlikte ölçeğin cevaplanmasında herhangi bir zaman sınırlaması da bulunmamaktadır.¹¹⁸

BAÖ, 21 sorudan oluşmakta ve sorulara 0 ila 3 arasında puan verilmektedir. Ölçeğin cevaplanması sonrasında 0 ila 63 arasında bir puan alınmakta ve alınan bu puan, kişinin anksiyete düzeyini göstermektedir.¹¹⁹ **(EK-C)**

3.3.4.Sürekli öfke- Öfke ifade tarzı ölçeği

Spielberger tarafından geliştirilen Sürekli Öfke-Öfke İfade Tarz Ölçeği' nin Türkçe uyarlaması 1994 yılında Özer tarafından yapılmıştır.¹²⁰ 34 maddeden oluşan ölçek sürekli öfke boyutunu yanı sıra öfke-içte, öfke-dışta, öfke-kontrol alt boyutlarını da ölçmektedir. 10 maddesi sürekli öfke düzeyini ölçerken diğer alt boyutlar 8'er maddeyle ölçülmektedir. Puanlamada 4'lü likert tipi derecelendirme kullanılmıştır (1=

¹¹⁵ Walter Hudson, & Rickett, W. A strategy for the measurement of homophobia, Journal of Homosexuality, 1980, s. 357-372.

¹¹⁶ Nuray Sakallı ve Osman Uğurlu, Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students attitudes towards homosexuality, Journal of Homosexuality, 42 (1), 2001, s.53-62.

¹¹⁷ Gonca Soygüt, Şebnem Tunay, "Türk Üniversite Öğrencileri Üzerinde Endişe Şiddetli Ölçeğin Güvenirlik ve Geçerliliği", **Türk Psikiyatri Dergisi**, İstanbul, 2009, 20(1): s. 68-74.

¹¹⁸ Murat Yağmur, Migren Cerrahisine Başvuran Hastalarda Anksiyete, Depresyon, Yaşam Kalitesini Değerlendirme Çalışması, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul, 2017, s.75, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

¹¹⁹ Berk Kına, Ortaokul Öğrencilerinde Anksiyete ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul, 2017, s.51-53, **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

¹²⁰ Kadir Özer "Sürekli Öfke (SL-Öfke) ve Öfke İfade Tarzı (Öfke-Tarz) Ölçekleri Ön Çalışması", **Türk Psikoloji Dergisi**, cilt 9, İstanbul, 1994, sayı 31, s. 26-35.

Hemen hiçbir zaman, 2= Bazen, 3= Çoğu zaman, 4= Hemen her zaman). Ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır.

Sürekli öfke ölçeğinden alınan yüksek puanlar öfke düzeyinin yüksek olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda öfke-kontrol, öfke-içte, öfke-dışta alt ölçeklerinden alınan puanların yüksekliği de öfkenin hangi boyutta ifadesini bulunduğunu göstermektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değerleri sürekli öfke ölçeği için .67 ile .82 arasında hesaplanmıştır. Öfke tarzı ölçeğinin alt boyutlarında ise öfke-kontrol .80 ile .86; öfke-dışa için .72 ile .83; öfke-içte ölçeği için .60 ile .73 arasında değerler bulunmuştur.¹²¹ (EK-D).

3.4.VERİ ANALİZ TEKNİKLERİ

Araştırmada kullanılan tüm ölçeklerin verileri kendi değerlendirme kriterlerine uygun olacak şekilde SPSS 21.0 (For Statistical Package for Social Sciences) programına girilmiş, araştırmanın temel problemi ve alt problemlerde belirtilen ilişkileri belirleyecek gerekli istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmacı tarafından geliştirilen Kişisel Bilgi Formunda yer alan bilgiler ise kodlanarak yine SPSS 21.0 programına veri olarak girilmiş ve aynı çerçevede istatistiksel yöntemler kullanılmıştır.

¹²¹ÖZER, a.g.e.,s. 26-35.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR

Ölçeklerden elde edilen puanlar normal dağılım göstermediği için verilerin analizinde iki grup arasındaki farkı Mann Whitney-U testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında Kruskal Wallis H-Testi kullanılmıştır.

Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişkiyi Spearman korelasyon ile test edilmiştir. Bağımlı ve bağımsız değişkenler arasındaki korelasyon ilişkileri aşağıdaki kriterlere göre değerlendirilmiştir.¹²² (Kalaycı, 2006)

<i>R</i>	İlişki
0,00-0,25	Çok Zayıf
0,26-0,49	Zayıf
0,50-0,69	Orta
0,70-0,89	Yüksek
0,90-1,00	Çok Yüksek

Elde edilen bulgular %95 güven aralığında %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Tablo1: Katılımcıların Değişkenlere Göre Frekans ve Yüzde Değerleri

Değişkenler	Kategoriler	Frekans (N)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	101	66.4
	Erkek	51	33.6
Yaş	19-20 Yaş	28	18.4
	21-22 Yaş	40	26.3
	23-24 Yaş	23	15.1
	25-29 Yaş	38	25.0
	30 ve üzeri yaş	23	15.1
Eğitim durumu	Lise	9	5.9
	Üniversite	113	74.3

¹²² Şeref Kalaycı, (ed.) (2006). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, Ankara 2013, s.88.

	Lisansüstü	30	19.7
Medeni Durum	Evli	19	12.5
	Bekar	133	87.5
Aylık Gelir	0-2000 TL	89	58.6
	2000-5000 TL	56	36.8
	5000 ve üzeri	7	4.6
Aylık kültür ve sanat faaliyetleri	0	17	11.2
	1-3	115	75.7
	3 üzeri	20	13.2
Yurtdışında bulunma	Evet	60	39.5
	Hayır	92	60.5
Çevrenizde eşcinsel var mı?	Evet	80	52.6
	Hayır	72	47.4
Eşcinsel yakınlık derecesi	Çok yakın	36	45.6
	Hiç yakın değil	43	54.4
Cinsel yönelim	Heteroseksüel	151	99.3
	Homoseksüel	1	.7
Dini Eğitim	İmam hatip	31	20.4
	Kuran Kursu	61	40.1
	Almamış	26	17.1
	Diğeri	34	22.4

Katılımcılar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde 101'inin kadın (%66.4) ve 51'inin lise erkek (%33.6) olduğu görülmektedir.

Katılımcılar yaş değişkenine göre incelendiğinde 28'inin (%18.4) 19-20 yaş, 40'ının (%26.3) 21-22 yaş, 23'ünün (%15.1) 23-24 yaş, 38'inin (%25) 25-29 yaş, 23'ünün (%15.1) 30 ve üzeri yaş aralarında olduğu görülmektedir.

Eğitim durumu değişkenine göre incelendiğinde 9'unun (%5.9) lise, 113'ünün (%74.3) üniversite, 30'unun (%19.7) ise lisansüstü eğitim düzeyinde olduğu görülmektedir.

Medeni durum değişkenine göre incelendiğinde 19'unun (%12.5) evli, 133'ünün (%87.5) ise bekar olduğu görülmektedir.

Aylık gelir düzeyi değişkenine göre incelendiğinde 89'unun (%58.6) 0-2000 TL, 56'sının (%36.8) 2000-5000 TL, 7'sinin (%4.6) ise 6000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Aylık kültür ve sanat faaliyetleri değişkenine göre incelendiğinde 17'sinin (%11.2) 0(Sıfır), 115'inin (%75.7) 1-3, 20'sinin (%13.2) 3 ve üzeri faaliyete katıldığı görülmektedir.

Yurtdışında bulunma değişkenine göre incelendiğinde 60'ının (%39.5) evet, 92'sinin (%60.5) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Çevrenizde eşcinsel var mı? değişkenine göre incelendiğinde 80'inin (%52.6) evet, 72'sinin (%47.4) hayır cevabını verdiği görülmektedir.

Yakınlık derecesine göre incelendiğinde 36'sının (%45.6) çok yakın, 43'ünün ise (%54.4) hiç yakın değil cevabını verdikleri görülmektedir.

Cinsel yönelim değişkenine göre incelendiğinde 151'inin (%99.3) heteroseksüel, 1'inin (%0.7) ise homoseksüel yanıtını verdiği görülmektedir.

Dini eğitim değişkenine göre incelendiğinde 31'inin (20.4) İmamhatip, 61'inin (%40.1) Kur'an kursu, 26'sının (%17.1) almamış ve 34'ünün (%22.4) diğeri cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablo2: Ölçeklerin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri Dağılımları

Ölçekler	Madde Sayısı	Min	Max	Ortalama	Standart Sapma
Homofobi	24	24	144	92.04	31.23
Anksiyete	21	0	63	35.07	12.42
Öfke içe vurumu	10	1	40	16.24	3.77
Öfke dışa vurumu	8	1	32	15.55	3.84
Öfke kontrolü	8	1	32	21.88	4.87
Sürekli öfke	8	1	32	21.80	5.74

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının (92.04±31.23) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının (35.057±12.42) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öfke içe vurumu alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının (16.24±3.77) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öfke dışa vurumu alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalamasının (15.55±3.84) olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması incelendiğinde (21.88±4.87) olduğu tespit

edilmiştir. Katılımcıların sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanların ortalaması incelendiğinde (21.80 ± 5.74) olduğu tespit edilmiştir.

Dolayısıyla katılımcıların homofobi ($\bar{x}=92.04$) düzeylerinin orta düzeyde olduğu, anksiyete ($\bar{x}=35.07$) düzeylerinin orta düzeyde gerçekleştiği, öfke içe vurumu ($\bar{x}=16.24$) düzeylerinin düşük olduğu, öfke dışa vurumu ($\bar{x}=15.55$)- öfke kontrolü ($\bar{x}=21.88$) ve sürekli öfke ($\bar{x}=21.80$) düzeylerinin ise orta düzeyde olduğu saptanmıştır.

Tablo3: Cinsiyet Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Kadın	101	69.70	7040.00	1889.000	-2.679	.007
Erkek	51	89.96	4588.00			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde puanlar arasında erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılığın meydana geldiği ($p \leq 0.05$) tespit edilmiştir ($U=1889.00$; $p=.007$). Bu sonuca göre erkeklerin düzeylerinin kadınlara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo4: Cinsiyet Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Kadın	101	78.71	7950.00	2352.000	-.873	.383
Erkek	51	72.12	3678.00			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde puanlar arasında anlamlı farklılığın meydana gelmediği ($p > 0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo5: Cinsiyet Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Alt Boyut	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Öfke içe vurumu	Kadın	101	71.88	7260.00	2109.000	-1.827	.068
	Erkek	51	85.65	4368.00			
Öfke dışa	Kadın	101	73.17	7390.50	2239.500	-	.188

vurumu	Erkek	51	83.09	4237.50		1.316	
Öfke kontrolü	Kadın	101	78.33	7911.50	2390.500	-.723	.469
	Erkek	51	72.87	3716.50			
Sürekli öfke	Kadın	101	75.96	7672.00	2521.000	-.213	.831
	Erkek	51	77.57	3956.00			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında puanlar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir.

Tablo6: Yaş Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
19-24 Yaş	91	67.79	9.364	2	.009
25-29 Yaş	38	92.53			
30 ve üzeri yaş	23	84.50			

Katılımcıların yaş değişkenine göre homofobi ölçeği puanları Kruskal Wallis H testi ile analiz edildiğinde alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq 0.05$) tespit edilmiştir. Meydana gelen bu anlamlı farklılığı hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 19-24 yaş ile 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş grupları arasında 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo7: Yaş Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
19-24 Yaş	91	80.45	6.765	2	.034
25-29 Yaş	38	80.34			
30 ve üzeri yaş	23	54.52			

Katılımcıların yaş değişkenine göre anksiyete ölçeği puanları Kruskal Wallis H testi ile analiz edildiğinde alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq 0.05$) tespit edilmiştir. Meydana gelen bu anlamlı farklılığı hangi gruplar arasında

gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 30 ve üzeri yaş ile 19-24 yaş ve 25-29 yaş grupları arasında 19-24 yaş ve 25-29 yaş lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 19-24 yaş ve 25-29 yaş grubundaki katılımcıların anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo8: Yaş Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Yaş	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Öfke içe vurumu	19-24 Yaş	91	75.10	.725	2	.696	Yok
	25-29 Yaş	38	81.66				
	30 ve üzeri yaş	23	73.50				
Öfke dışı vurumu	19-24 Yaş	91	83.01	5.591	2	.061	Yok
	25-29 Yaş	38	70.14				
	30 ve üzeri yaş	23	61.24				
Öfke kontrolü	19-24 Yaş	91	74.44	.996	2	.608	Yok
	25-29 Yaş	38	76.49				
	30 ve üzeri yaş	23	84.67				
Sürekli öfke	19-24 Yaş	91	78.62	1.087	2	.581	Yok
	25-29 Yaş	38	76.61				
	30 ve üzeri yaş	23	67.93				

Katılımcıların yaş değişkenine göre sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Dolayısıyla yaş guruplarına göre katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği puanlarının birbirine benzer olduğu saptanmıştır.

Tablo9: Yaşı en küçük olan ve en büyük olan katılımcıların homofobi, anksiyete ve sürekli öfke puanları karşılaştırması

		Homofobi	Anksiyete	Öfke içe vurumu	Öfke dışa vurumu	Öfke kontrolü	Sürekli öfke
19-24 Yaş	N	91	91	91	91	91	91
	Puan Ortalaması	67.79	80.45	75.10	83.01	74.44	78.62
30 yaş ve üzeri	N	23	23	23	23	23	23
	Puan Ortalaması	84.50	54.52	73.50	61.24	84.67	67.93

Araştırmaya katılan katılımcıların en küçük yaş grubunun 91 kişi ile 19-24 yaş, en yüksek yaş grubunun ise 23 kişi ile 30 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Homofobi ölçeğinden alınan puanlar incelendiğinde 19-24 yaş grubundaki kişilerin puan ortalamasının 67.79, 30 yaş ve üzeri olan grubun puan ortalamasının 84.50 olduğu görülmektedir. Bu ortalama en küçük yaş grubunun homofobi düzeyinin en büyük yaş grubunun homofobi düzeyinden daha düşük olduğunu göstermektedir. Anksiyete düzeyi açısından 19-24 yaş grubunun puan ortalamasının 80.45, 30 yaş ve üzeri olan grubun puan ortalamasının ise 54.52 olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar 30 yaş ve üzeri grubun anksiyete düzeyinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Öfke düzeyi açısından incelendiğinde 19-24 yaş grubunun puan ortalamasının alt boyutlara göre sırasıyla öfke içe vurumu; 75.10, öfke dışa vurumu; 83.01, öfke kontrolü; 74.44, sürekli öfke; 78.62 olduğu saptanmıştır. 30 yaş ve üzeri grubun puan ortalamasının ise öfke içe vurumu; 73.50, öfke dışa vurumu; 61.24, öfke kontrolü; 84.67 sürekli öfke 67.93 puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanlara göre 19-24 yaş grubunun öfke dışa vurumu düzeyinin 30 yaş ve üzeri gruba göre daha yüksek olduğu, 30 yaş ve üzeri grubun öfke kontrolü düzeyinin 19-24 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu 19-24 yaş grubunun ise sürekli öfke düzeyinin 30 yaş ve üzeri grubun sürekli öfke düzeyinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öfke içe vurumu açısından ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir.

Tablo10: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
Lise	9	92.17	2.257	2	.324
Üniversite	113	73.58			
Lisansüstü	30	82.82			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre eğitim durumu değişkeni açısından katılımcıların homofobi düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo11: Eğitim Durumu Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
Lise	9	75.56	2.411	2	.300
Üniversite	113	79.50			
Lisansüstü	30	65.48			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre anksiyete düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo12: Eğitim Durumu Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Eğitim Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p	Anlamlı Fark
Öfke içe vurumu	Lise	9	84.06	.730	2	.694	Yok
	Üniversite	113	74.76				
	Lisansüstü	30	80.78				
Öfke dışı vurumu	Lise	9	80.50	7.219	2	.027	Üniversite ve Lisansüstü
	Üniversite	113	81.30				
	Lisansüstü	30	57.23				
Öfke	Lise	9	56.83	6.919	2	.031	Lisansüstü ile

kontrolü	Üniversite	113	73.50				Lise ve Üniversite
	Lisansüstü	30	93.68				
Sürekli öfke	Lise	9	93.11	3.920	2	.141	Yok
	Üniversite	113	78.48				
	Lisansüstü	30	64.07				

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öfke içe vurumu ve sürekli öfke alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir. Buna karşılık öfke dışı vurumu ve öfke kontrolü alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq 0.05$) tespit edilmiştir. Meydana gelen bu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla alt kategoriler arasında Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonucunda öfke dışı vurumu alt boyutunda eğitim durumu üniversite ve lisansüstü olan katılımcılar arasında eğitim durumu üniversite olan katılımcılar lehine, öfke kontrolü alt boyutunda lisansüstü eğitim durumu ile lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcılar arasında eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği ($p\leq 0.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre eğitim düzeyi üniversite olan kişilerin öfke dışıvurum düzeylerinin lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan kişilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca öfke kontrolü bakımından eğitim düzeyi lisansüstü olan kişilerin öfkelerini eğitim düzeyi lise ve üniversite olan katılımcılara göre daha kolay kontrol edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo13: Medeni Durum Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evli	19	108.21	2056.00	661.000	-3.357	.001
Bekar	133	71.97	9572.00			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında evli katılımcılar lehine anlamlı farklılık ($p\leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir ($U=661.00$; $p=.001$). Bu bulguya göre evli bireylerin homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo14: Medeni Durum Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evli	19	77.08	1464.50	1252.500	-.061	.951
Bekar	133	76.42	10163.50			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>0.05$) tespit edilmiştir ($U=1252.00$; $p=.951$). Bu bulguya göre evli ve bekar bireylerin anksiyete düzeylerinin birbirine yakın olduğu, bireylerin anksiyete düzeyleri belirlenmesinde Medeni durum değişkeninin belirleyici olmadığı saptanmıştır.

Tablo15: Medeni Durum Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Alt Boyut	Medeni Durum	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Öfke içe vurumu	Evli	19	80.11	1522.00	1195.000	-.383	.702
	Bekar	133	75.98	10106.00			
Öfke dışı vurumu	Evli	19	68.26	1297.00	1107.000	-.875	.381
	Bekar	133	77.68	10331.00			
Öfke kontrolü	Evli	19	77.45	1471.50	1245.500	-.100	.920
	Bekar	133	76.36	10156.50			
Sürekli öfke	Evli	19	81.18	1542.50	1174.500	-.497	.619
	Bekar	133	75.83	10085.50			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin alt boyutları olan öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında Medeni durum değişiyor ona göre anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların sürekli öfke ifade düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu saptanmıştır.

Tablo16: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Aylık Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
0-2000 TL	89	70.49	4.159	2	.125
2000-5000 TL	56	84.20			
6000 ve üzeri	7	91.29			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların homofobi düzeylerine aylık gelir düzeyine göre benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo17: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Aylık Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
0-2000 TL	89	76.65	.575	2	.750
2000-5000 TL	56	77.77			
6000 ve üzeri	7	64.43			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir.

Tablo18: Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Aylık Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Öfke içe vurumu	0-2000 TL	89	78.86	1.220	2	.543
	2000-5000 TL	56	74.68			
	6000 ve üzeri	7	61.07			
Öfke dışı vurumu	0-2000 TL	89	81.61	3.141	2	.208
	2000-5000 TL	56	68.36			
	6000 ve üzeri	7	76.64			
Öfke kontrolü	0-2000 TL	89	76.15	.906	2	.636
	2000-5000 TL	56	75.15			

	6000 ve üzeri	7	91.79			
Sürekli öfke	0-2000 TL	89	79.74	1.262	2	.532
	2000-5000 TL	56	72.54			
	6000 ve üzeri	7	67.07			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında, alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir.

Tablo19: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Aylık kültür ve sanat faaliyetleri	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
0	17	100.15	5.800	2	.055
1-3	115	74.35			
3 üzeri	20	68.75			

Katılımcıların homofobi düzeyleri aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların homofobi düzeyleri arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Fakat sıra ortalama puanları incelendiğinde aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma düzeylerinin artması ile birlikte homofobi ölçeği puanlarında azalma meydana geldiği görülmektedir.

Tablo20: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri ve yaş değişkeni arasındaki ilişki

		Yaş Grup	Aylık kültür ve sanat faaliyetleri
Yaş Grup	r	1	-.102
	p		.212
	N	152	152
Aylık kültür ve sanat faaliyetleri	r	-.102	1
	p	.212	
	N	152	152

Katılımcıların aylık kültür ve sanat faaliyetleri ile yaş değişkeni arasındaki ilişki incelendiğinde yaş grupları ile kültürel faaliyetlere katılma düzeyleri arasında anlamlı ilişkinin meydana gelmediği ($p>.05$) görülmektedir.

Tablo21: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Aylık kültür ve sanat faaliyetleri	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
0	17	81.53	.257	2	.879
1-3	115	76.00			
3 üzeri	20	75.10			

Katılımcıların anksiyete düzeyleri aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların anksiyete düzeyleri arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir.

Tablo22: Aylık kültür ve sanat faaliyetleri Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Aylık kültür ve sanat faaliyetleri	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Öfke içe vurumu	0	17	86.47	1.026	2	.599
	1-3	115	74.94			
	3 üzeri	20	77.00			
Öfke dışı vurumu	0	17	92.50	4.275	2	.118
	1-3	115	72.42			
	3 üzeri	20	86.38			
Öfke kontrolü	0	17	74.59	.042	2	.979
	1-3	115	76.63			
	3 üzeri	20	77.40			
Sürekli öfke	0	17	96.79	4.086	2	.130
	1-3	115	73.93			
	3 üzeri	20	74.05			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutları olan öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında anlamlı farklılıkların meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Bu

sonuca göre katılımcıların aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma durumu, sürekli öfke ifade düzeyleri üzerinde önemli etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo23: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Yurt Dışında Bulunma	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evet	60	82.10	4926.00	2424.000	-1.267	.205
Hayır	92	72.85	6702.00			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların yurt dışında bulunup bulunmama durumları homofobi düzeylerini etkilememektedir.

Tablo24: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Yurt Dışında Bulunma	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evet	60	73.25	4395.00	2565.000	-.736	.462
Hayır	92	78.62	7233.00			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların yurt dışında bulunup bulunmama durumları anksiyete düzeylerini etkilememektedir.

Tablo25: Yurt Dışında Bulunma Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Alt Boyut	Yurt Dışında Bulunma	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Öfke içe	Evet	60	77.23	4634.00	2716.000	-.166	.868

vurumu	Hayır	92	76.02	6994.00			
Öfke dışı vurumu	Evet	60	71.35	4281.00	2451.000	-	1.169
	Hayır	92	79.86	7347.00			
Öfke kontrolü	Evet	60	83.66	5019.50	2330.500	-	1.622
	Hayır	92	71.83	6608.50			
Sürekli öfke	Evet	60	67.72	4063.00	2233.000	-	1.991
	Hayır	92	82.23	7565.00			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların yurtdışında bulunup bulunmama durumlarının sürekli öfke ifade düzeylerini anlamlı ölçüde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo26: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Çevrenizde Eşcinsel Var mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evet	80	95.92	7673.50	1326.500	-5.733	.000
Hayır	72	54.92	3954.50			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında, bu değişkene evet yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık ($p\leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çevresinde eşcinsel olduğunu ifade eden katılımcıların homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo27: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Çevrenizde Eşcinsel Var mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	P
Evet	80	66.49	5319.00	2079.000	-2.958	.003
Hayır	72	87.63	6309.00			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında, bu değişkene hayır yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık ($p \leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çevresinde eşcinsel olmadığını belirten katılımcıların anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo28: Çevrenizde Eşcinsel Var mı? Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Mann Whitney U testi Sonuçları

Alt Boyut	Çevrenizde Eşcinsel Var mı?	N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	U	Z	p
Öfke içe vurumu	Evet	80	67.98	5438.50	2198.500	-2.523	.012
	Hayır	72	85.97	6189.50			
Öfke dışı vurumu	Evet	80	71.42	5713.50	2473.500	-1.506	.132
	Hayır	72	82.15	5914.50			
Öfke kontrolü	Evet	80	74.78	5982.50	2742.500	-.508	.611
	Hayır	72	78.41	5645.50			
Sürekli öfke	Evet	80	74.52	5961.50	2721.500	-.586	.558
	Hayır	72	78.70	5666.50			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda öfke içe vurur mu alt boyutunda, bu değişkene hayır yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık ($p \leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla çevresinde eşcinsel olmadığını ifade eden katılımcıların öfke içe vurumu düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Buna karşılık öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği ($p > .05$) tespit edilmiştir.

Tablo29: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Eşcinsel Yakınlık Derecesi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Yok	73	93.97	43.220	2	.000
Çok yakın	36	35.50			
yakın değil	43	81.16			

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana (p≤0.05) geldiği tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine çok yakın cevabını veren katılımcılar ile yok ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında yok ve hiç yakın değil cevabını veren lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi yok ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo30: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Eşcinsel Yakınlık Derecesi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Yok	73	64.70	10.128	2	.006
Çok yakın	36	86.65			
Hiç yakın değil	43	88.03			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana (p≤0.05) geldiği tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine yok cevabını veren katılımcılar ile çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren

lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi çok yakın ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo31: Eşcinsel Yakınlık Derecesi Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Eşcinsel Yakınlık Derecesi	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Öfke içe vurumu	Yok	73	66.98	6.819	-.415	.033
	Çok yakın	36	82.86			
	Hiç yakın değil	43	87.34			
Öfke dışı vurumu	Yok	73	69.39	4.141	-.587	.126
	Çok yakın	36	86.68			
	Hiç yakın değil	43	80.05			
Öfke kontrolü	Yok	73	76.49	.258	-.459	.879
	Çok yakın	36	79.25			
	Hiç yakın değil	43	74.21			
Sürekli öfke	Yok	73	71.68	1.835	-.133	.399
	Çok yakın	36	78.88			
	Hiç yakın değil	43	82.69			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar ölçeğin öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda öfke içe vurumu alt boyutunda anlamlı farklılık meydana ($p \leq 0.05$) gelmekte iken, öfke dışı vurumu öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana ($p > 0.05$) gelmediği tespit edilmiştir. Öfke içe vurumu alt boyutunda meydana gelen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine yok cevabını veren katılımcılar ile çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren lehine anlamlı farklılık

meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi çok yakın ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin öfke içe vurum düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Tablo32: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Homofobi Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Dini Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	P	Anlamlı Fark
İmam hatip (1)	31	86.66	13.557	3	.004	3 ile 1 3 ile 2 3 ile 4
Kuran Kursu (2)	61	77.50				
Almamış (3)	26	49.02				
Diğeri (4)	34	86.46				

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık ($p \leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir. Meydana gelen bu farklılığın hangi alt kategoriler arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucunda herhangi bir dini eğitim almamış olan kişiler ile İmam Hatip- Kur'an kursu- diğeri ifadesi ile dini eğitim alan kişiler arasında ve İmam Hatip- Kur'an kursu- diğeri ifadesi ile dini eğitim alan kişiler lehine anlamlı farklılığın meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla dini eğitim almayan kişilerin homofobi düzeylerinin daha düşük düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo33: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Anksiyete Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Dini Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	sd	p
İmam hatip	31	76.53	.406	3	.939
Kuran Kursu	61	75.91			
Almamış	26	73.06			
Diğeri	34	80.16			

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık ($p > 0.05$) meydana gelmediği

tespit edilmiştir. Dolayısıyla herhangi bir şekilde dini eğitim alan ya da almayan kişilerin anksiyete düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo34: Dini Eğitim Alma Durumu Değişkenine Göre Sürekli Öfke İfade Ölçeği Kruskal Wallis H testi Sonuçları

Alt Boyut	Dini Eğitim Alma Durumu	N	Sıra Ortalaması	Ki Kare	Sd	p
Öfke içe vurumu	İmam hatip	31	73.61	1.852	3	.604
	Kuran Kursu	61	72.34			
	Almamış	26	79.69			
	Diğeri	34	84.15			
Öfke dışı vurumu	İmam hatip	31	68.34	5.865	3	.118
	Kuran Kursu	61	70.55			
	Almamış	26	90.75			
	Diğeri	34	83.72			
Öfke kontrolü	İmam hatip	31	85.32	2.508	3	.474
	Kuran Kursu	61	77.75			
	Almamış	26	68.15			
	Diğeri	34	72.59			
Sürekli öfke	İmam hatip	31	63.50	3.908	3	.272
	Kuran Kursu	61	81.87			
	Almamış	26	74.63			
	Diğeri	34	80.15			

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar ölçeğin öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık ($p>0.05$) meydana gelmediği tespit edilmiştir.

Tablo35: Homofobi, Anksiyete ve Sürekli Öfke İfade Ölçekleri ile Dini Tutum Düzeyi Arasındaki Korelasyon Testi Sonuçları

		Homofobi Ölçeği	Anksiyete Ölçeği	Dini tutum
Homofobi	r	1	-.153	.398**
	p		.060	.000
Anksiyete	r	-.153	1	-.061
	p	.060		.456
Öfke içe vurumu	r	-.124	.332**	-.011

	p	.129	.000	.889
Öfke dışı vurumu	r	-.169*	.304**	-.142
	p	.037	.000	.080
	r	152	152	152
Öfke kontrolü	p	-.052	-.121	.102
	r	.528	.138	.212
Sürekli öfke	p	.079	.366**	-.030
	r	.331	.000	.710

Katılımcıların homofobi, anksiyete, sürekli öfke ifade ölçekleri ve dini tutum düzeyleri arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, puanlar arasında anlamlı ilişkilerin ($p \leq 0.05$) meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu ilişkiler incelendiğinde;

Homofobi ölçeğinden elde edilen puanlar ile katılımcıların dini tutum düzeyleri arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği ($r = .398$; $p = .000$),

Homofobi ölçeğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından biri olan öfke dışı vurumu boyutu arasında çok zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği ($r = -.169$; $p = .037$),

Anksiyete ölçeğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından biri olan öfke içi vurumu boyutu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği ($r = .332$; $p = .000$),

Anksiyete ölçeğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından biri olan öfke dışı vurumu boyutu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği ($r = .304$; $p = .000$),

Anksiyete ölçeğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından biri olan sürekli öfke boyutu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği ($r = .366$; $p = .000$) tespit edilmiştir.

Anksiyete düzeyi ile homofobi düzeyi arasında düşük düzeyde negatif ilişki saptanmıştır ($r = .366$; $p = .060$).

Dolayısıyla bireylerin dini tutum düzeylerinin artması ile birlikte homofobi düzeylerinin de artış gösterdiği, homofobi düzeylerinin artması ile birlikte sürekli öfke ifade düzeylerinde azalma meydana geldiği, buna karşılık anksiyete düzeylerinin artması ile bireylerin sürekli öfke ifade düzeylerinde de artış meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

BEŞİNCİ BOLÜM TARTIŞMA VE YORUM

Bu bölümde üç ayrı ölçek olan Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ), Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ) ile Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı Ölçeği (SÖÖİTÖ)'nin Genç yetişkinlere uygulanmasıyla elde edilen istatistiksel bulgulara dayalı analizler, üç ayrı değişken (Homofobi, Anksiyete, Öfke İfade Tarzı) açısından ayrı ayrı ve birbirleriyle ilişkilendirilerek tartışılıp ve yorumlanmaktadır. Bununla beraber Kişisel Bilgi Formu çerçevesinde katılımcıların, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, medeni durum, aylık gelir, aylık kültür sanat faaliyeti, yurt dışında bulunma, çevresinde eşcinsel var mı, varsa ne kadar yakın, cinsel yönelim, dini eğitim ve dini tutumlarına dair bilgiler ve bu bilgilerin araştırma değişkenleri olan ilişkisi incelenmiş olup bu bölümde ilgili sonuçlar yorumlanmaktadır.

Araştırma kapsamında incelenen konulardan olan katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde puanlar arasında erkek katılımcılar lehine anlamlı farklılığın meydana geldiği tespit edilmiştir. Araştırmamız sonucunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yani erkekler kadınlara göre daha homofobik olduğu somucuna ulaşılmıştır. Katılımcıların cinsiyet durumuna göre homofobi puanlarındaki bu farklılaşma yurt dışı ve yurt içi birçok çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Brien'nin yurt dışında yapmış olduğu araştırmada erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha homofobik olduğu görülmüştür.¹²³ Yine Uğurlu'nun Türkiye'de yapmış olduğu çalışmasında erkek katılımcıların kadın katılımcılardan daha çok homofobik olduğu sonucuna ulaşmıştır.¹²⁴ Bu sonuçlar doğrultusunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha çok homofobik olmalarının nedenini Türkiye toplumunun kültürel yapısının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Ataerkil ve geleneksel bir topluma örnek olan Türkiye toplumunun yapısı normalin dışında kalan cinsel tercihlere sıcak bakmadığı ve bunu bir hastalık ve sapkınlık olarak gördüğü için homofobinin erkek katılımcılarda yüksek olması beklenen bir sonuç olduğunu söyleyebiliriz. Bu bağlamda toplumsal cinsiyet rolleri konusunda ataerkil topluluklarda erkeklerin cinsiyet rollerine çok daha katı bir şekilde bağlanmasının bu sonucu ortaya çıkarmış olabileceği düşünülebilir.

Araştırma çerçevesinde anksiyete ile cinsiyet arasındaki ilişki incelenmiş olup katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar ile cinsiyet değişkenine göre

¹²³ Kerry O'Brien, vd, Homophobia in Physical Education and Sport The Role of Physical/Sporting Identity and Attributes, Authoritarian Aggression and Social Dominance Orientation. **International Journal of Psychology**. 2013.

¹²⁴ Ozanser Uğurlu, Prejudice Against Homosexuality and Locus of Control. **Çankaya University Journal of Humanities and Social Sciences**. Ankara ,2013,10.1, 1-12.

aldıkları puanlar arasında anlamlı farklılığın meydana gelmediği tespit edilmiştir. Görüldüğü üzere araştırma sonuçları anksiyete ile cinsiyet arasındaki ilişkinin değişkenlik gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Benzer bulgular Öz'ün çalışmasında, öğrencilerin cinsiyete göre süreklilik kaygı düzeyleri bakımından da anlamlı bir farkın olmadığı saptanmıştır. Cinsiyet ve süreklilik kaygı etkileşiminin de yine anlamlı bir fark yaratmadığı görülmektedir.¹²⁵ Ak ve Cengiz'in araştırmasında anksiyete duyarlılığının sosyal anksiyetenin güçlü bir yordayıcısı olduğu, bu yordayıcılığın zaman içinde ve cinsiyet grupları içinde büyük değişikliğe uğramadığı sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁶ Bu araştırma sonuçlarının aksine bulgular bulan araştırmalarda mevcuttur. Yılmaz'ın yapmış olduğu araştırmada elde edilen bulgular anlamlı çıkmıştır. Yılmaz kadınların stres düzeylerinin erkeklere oranla daha yüksek olduğunu, diğer taraftan erkeklerin stresle başa çıkma stratejileri açısından daha başarılı olduklarını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte psikopatoloji düzeyi yükseldikçe stresle başa çıkmada daha başarısız yöntemlere başvurdukları tespit edilmiştir.¹²⁷ Çakmak ve Hevedanlı'nın öğrencilerin cinsiyetlerine göre kaygı düzeyi puanları arasında fark olup olmadığını gösteren analiz sonucu incelendiğinde, kız ve erkek öğrencilerin kaygı düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir. Kız öğrencilerin kaygı düzeylerinin erkek öğrencilerin kaygı düzeylerinden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹²⁸ Bu çalışmada sonuçların anlamsız çıkmasının katılımcı grubun kişisel özellikleri ile ilişkili olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde öfke içe vurumu, öfke dışa vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında puanlar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Literatür incelendiğinde cinsiyet arasındaki öfke düzeyi erkeklere oranla kadınlarda daha fazla olduğu ama öfke alt boyutlarının aynı olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Yıldız ve Dağ'ın üniversite öğrencileriyle yaptıkları araştırmada kadınların öfke düzeylerinin erkeklerden fazla olduğunu, öfke ifade

¹²⁵ Sinan Öz, Ergenlerin Cinsiyet, Sosyo-ekonomik ve Öğrenim Kademesi Düzeylerine Göre Bilişsel Esneklik, Uyum ve Kaygı Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, (**Yüksek Lisans Tezi**), Adana:Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, s.77.

¹²⁶ Sertaç Ak, Cengiz Kılıç, "Cinsiyet Anksiyete Duyarlılığı ve Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkiyi Etkiliyor mu?", Türk Psikiyatri Dergisi, C.28, S.4., 2017, s.244.

¹²⁷ N. Yılmaz Erseven, Üniversite Öğrencilerinde Stres Düzeyleri, Psikopatoloji ve Stresle Başa Çıkma , (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993 aktaran Adem Serkan Sümer, Farklı Öz-anlayış(Self-Compassion),Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Stres ve Anksiyetenin Belirlenmesi, Konya:Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, s.46 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

¹²⁸ Özlem Çakmak, Murat Hevedanlı, "Eğitim ve Fen –Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", C.4 S.14, Güz 2015, ISSN:1304-0278, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com, s.120 (27.03.2018).

tarzında ise cinsiyetler arasında herhangi bir farklılaşma olmadığını tespit etmişlerdir.¹²⁹

Katılımcıların yaş değişkenine göre homofobi ölçeği puanları Kruskal Wallis H testi ile analiz edildiğinde alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Meydana gelen bu anlamlı farklılığı hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 19-24 yaş ile 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş grupları arasında 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 25-29 yaş ve 30 ve üzeri yaş grubundaki katılımcıların homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatürde homofobinin yaşla ilişkisini inceleyen araştırmalar birbiriyle tutarlı veriler vermemiş olsa da bu çalışmada yaşla homofobi arasından pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır ve bu bulguyu yapılan çalışmalar desteklemektedir.¹³⁰

Bu veriler doğrultusunda yaşla birlikte homofobi düzeyindeki artışın nedeni: gençlerin sosyal medyayı daha aktif kullanmaları, sosyal medya aracılığı ile eşcinsel bireylerle temasın olduğunu, dolayısı ile eşcinsellere karşı olan toplumsal yargılarla değil kendi edindiği bilgilerle değerlendirmesi sonucu gençlerde homofobinin daha düşük olduğunu söyleyebiliriz. Bu bireylerin hem kültürel değerleri sorgulama hem de toplum içerisinde karşılaştıkları hatta arkadaşlık ettikleri eşcinsel bireylere bakış açıları daha ılımlı olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların yaş değişkenine göre anksiyete ölçeği puanları Kruskal Wallis H testi ile analiz edildiğinde alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Meydana gelen bu anlamlı farklılığı hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmalar sonucunda 30 ve üzeri yaş ile 19-24 yaş ve 25-29 yaş grupları arasında 19-24 yaş ve 25-29 yaş lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla 19-24 yaş ve 25-29 yaş grubundaki katılımcıların anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Benzer olan bir çalışma bu verileri desteklemektedir.¹³¹

Katılımcıların yaş değişkenine göre sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutları arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla yaş guruplarına göre katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği puanlarının birbirine benzer olduğu saptanmıştır. Katılımcıların yaş değişkenine göre homofobi ve

¹²⁹ Merve Kılıç Yıldız, İhsan Dağ, "Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddinin Öfke İfade Tarzı ve Depresif Belirtiler ile İlişkinin İncelenmesi", Klinik Psikiyatri Dergisi, sayı 2, cilt 20, 2017, s. 84-95.

¹³⁰ Norman Anderssen, Does Contact with Lesbians and Gay Lead to Friendlier Attitudes? A Two Year Longitudinal Study. Journal of Community & Applied Social Psychology, 2002, S.124-136.

¹³¹ Çakmak, a.g.e., s.120.

anksiyetelerinde pozitif yönde anlamlı bir ilişki çıkmasına karşın, sürekli öfke ve öfke ifade ölçeğinin alt boyutlarından anlamlı bir ilişki çıkmamasının nedeni araştırmaya katılmış olan bireylerin kişisel özellikleri ile ilişkili olduğunu söyleyebiliriz.

Araştırmaya katılan katılımcıların en küçük yaş grubunun 91 kişi ile 19-24 yaş, en yüksek yaş grubunun ise 23 kişi ile 30 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir. Homofobi ölçeğinden alınan puanlar incelendiğinde 19-24 yaş grubundaki kişilerin puan ortalamasının 67.79, 30 yaş ve üzeri olan grubun puan ortalamasının 84.50 olduğu görülmektedir. Bu ortalama en küçük yaş grubunun homofobi düzeyinin en büyük yaş grubunun homofobi düzeyinden daha düşük olduğunu göstermektedir. Araştırmada katılımcıların yaş gruplarına göre homofobi puanlarına bakıldığında küçük yaş grubunun diğer gruplardan daha düşük homofobik olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç yaşı daha genç olan bireylerin eğitim ve kültürel olarak daha donanımlı olduğu yorumunu yapabiliriz. Serbes'in yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışması bu araştırmayı desteklemektedir. Serbes'in çalışmasında Katılımcıların yaşlarıyla homfobi puanları arasında yapılan korelasyon analizi sonucunda yaş ile homofobi değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunduğunu ifade etmiştir. Fatma serbes, LGBT Bireylerle Sosyal Temas Biçimleri, Otoriterlik, Sosyal Baskınlık Yönelimi, İlişkisel Benlik Ve Sistemi Meşrulaştırmanın Homofobiyle İlişkisinin İncelenmesi,(yüksek lisans tezi) İstanbul 2017 s.57. Anksiyete düzeyi açısından 19-24 yaş grubunun puan ortalamasının 80.45, 30 yaş ve üzeri olan grubun puan ortalamasının ise 54.52 olduğu görülmektedir. Elde edilen puanlar 30 yaş ve üzeri grubun anksiyete düzeyinin daha düşük olduğunu göstermektedir. Öfke düzeyi açısından incelendiğinde 19-24 yaş grubunun puan ortalamasının alt boyutlara göre sırasıyla öfke içe vurumu; 75.10, öfke dışı vurumu; 83.01, öfke kontrolü; 74.44, sürekli öfke; 78.62 olduğu saptanmıştır. 30 yaş ve üzeri grubun puan ortalamasının ise öfke içe vurumu; 73.50, öfke dışı vurumu; 61.24, öfke kontrolü; 84.67 sürekli öfke 67.93 puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen puanlara göre 19-24 yaş grubunun öfke dışı vurumu düzeyinin 30 yaş ve üzeri gruba göre daha yüksek olduğu, 30 yaş ve üzeri grubun öfke kontrolü düzeyinin 19-24 yaş grubuna göre daha yüksek olduğu 19-24 yaş grubunun ise sürekli öfke düzeyinin 30 yaş ve üzeri grubun sürekli öfke düzeyinden daha yüksek olduğu görülmüştür. Öfke içe vurumu açısından ise anlamlı bir farklılığın bulunmadığı görülmektedir.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit

edilmiştir. Bu sonuca göre eğitim durumu değişkeni açısından katılımcıların homofobi düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Serbes'in 2017 de yapmış olduğu "LGBT Bireylerle Sosyal Temas Biçimleri, Otoriterlik, Sosyal Baskınlık Yönelimi, İlişkisel Benlik Ve Sistemi Meşrulaştırmanın Homofobiyle İlişkisinin İncelenmesi" isimli çalışmasında, Erkeklerin homofobi puanları kadınların homofobi puanlarında daha yüksek, eğitim düzeyi olarak ilkökul, ortaokul ve lise mezunlarının yer aldığı grupta olan katılımcıların homofobi puanları, eğitim düzeyi olarak üniversite öğrencisi, üniversite mezunu ve lisansüstü eğitimin yer aldığı grupta olan katılımcıların homofobi puanlarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹³²

Yapmış olduğumuz araştırmanın sonucu anlamlı çıkmamasının nedeni, katılımcıların kişisel özellikleri ve katılımcıların çoğunun eğitim düzeyinin yüksek olduğundan sonucun birbirine benzer çıktığını söyleyebiliriz.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu bulgu doğrultusunda katılımcıların eğitim durumu değişkenine göre anksiyete düzeylerinin benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde bu çalışmayı desteklemeyen araştırmalar vardır. Çoban'ın yapmış olduğu araştırmada Eğitim düzeyi ile anksiyete arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.¹³³

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar eğitim durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öfke içe vurumu ve sürekli öfke alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Buna karşılık öfke dışı vurumu ve öfke kontrolü alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Meydana gelen bu farklılığın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla alt kategoriler arasında Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Sonucunda öfke dışı vurumu alt boyutunda eğitim durumu üniversite ve lisansüstü olan katılımcılar arasında eğitim durumu üniversite olan katılımcılar lehine, öfke kontrolü alt boyutunda lisansüstü eğitim durumu ile lise ve üniversite eğitim düzeyine sahip olan katılımcılar arasında eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre eğitim düzeyi üniversite olan kişilerin öfke dışıavurum

¹³² Fatma Serbes, LGBT Bireylerle Sosyal Temas Biçimleri, Otoriterlik, Sosyal Baskınlık Yönelimi, İlişkisel Benlik ve Sistemi Meşrulaştırmanın Homofobiyle İlişkisinin İncelenmesi,(**yüksek lisans tezi**) İstanbul, 2017, s.75.

¹³³ Yasemin Çoban, Kur'an Kursu Öğrencilerinde Özne İyi Olma Hali Ve Kaygı (Anksiyete) Durumu Üzerine Bir Çalışma, Bursa ,2018,s.223,(**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

düzeylerinin lisansüstü eğitim düzeyine sahip olan kişilere göre daha yüksek olduğu söylenebilir. Ayrıca öfke kontrolü bakımından eğitim düzeyi lisansüstü olan kişilerin öfkelerini eğitim düzeyi lise ve üniversite olan katılımcılara göre daha kolay kontrol edebildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim seviyesine bakılarak yapılan öfke kontrolü testi sonucuna göre; eğitim düzeyi lisansüstü olan bireylerin lisans ve lise olan bireylere oranla öfke dışı vurum düzeyleri daha düşük ve öfke kontrolünü daha çok sağladıkları tespit edilmiştir. Bunun nedeni eğitim seviyesinin yükseldikçe toplumun tanımladığı ve normal olarak kabul edilen değerlerinin sorgulandığı, normalin dışında kalan tercihlere saygı duyulduğu, eğitim ortamında bu tür durumlarla daha sık karşılaştığı ve öğrendiği, gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında evli katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre evli bireylerin homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan Literatür taramalarında anlamlı bir bulguya rastlanmamıştır. Evli olan bireylerin bekar olan bireylere oranla homofobi seviyelerinin daha yüksek çıkması kültürel ve yaş değişkenine yordayabiliriz. Evli olan bireyin eşcinselleri evliliğine bir tehdit unsuru olarak görüyor olabilir. Evli olan kadın veya erkek farkına bakılmaksızın eşcinsel bireyle karşılaştığında kendi cinsel tercihini sorgulayabilir ve bu durum içsel olarak onu rahatsız ettiği için homofobi seviyesinin daha yüksek olduğunu düşünebiliriz. Bununla birlikte evli olan bireyin toplumun şu anki evli olan yaş grubuna baktığımızda daha ileriki yaşlar olduğundan ve kültürel bağlara daha çok bağlı olduklarından homofobi düzeylerinin bekar olan bireylere oranla daha yüksek olduğu sonucuna bağlayabiliriz.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre evli ve bekar bireylerin anksiyete düzeylerinin birbirine yakın olduğu, bireylerin anksiyete düzeyleri belirlenmesinde Medeni durum değişkeninin belirleyici olmadığı saptanmıştır.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar medeni durum değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin alt boyutları olan öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında Medeni durum değişiyor ona göre anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların sürekli öfke ifade düzeylerinin birbirine benzer nitelikte olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların homofobi düzeylerine aylık gelir düzeyine göre benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan literatür incelemesinde bu değişkenle ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmada aylık gelir yükseldiğinde bireylerin kültür ve sanat faaliyetlerinde artış olması ve bunla birlikte homofobi düzeyinde anlamlı bir sonuç elde etmeyi düşünsek de, kültür ve sanat faaliyetlerinin aylık gelir ile bir ilgisi olmadığı görülmüştür. Çünkü araştırmada kültür ve sanat faaliyetlerine katılan bireylerin homofobi seviyelerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Anksiyete düzeyinin aylık maddi gelir ile ilişkili olmadığı sonucuna varılmıştır.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar, aylık gelir düzeyi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutları arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Aylık gelirin sürekli öfke ve öfke ifade üzerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların homofobi düzeyleri, aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların homofobi düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Fakat sıra ortalama puanları incelendiğinde aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma düzeylerinin artması ile birlikte homofobi ölçeği puanlarında azalma meydana geldiği görülmektedir.

Aylık kültür ve sanat katılım faaliyetlerine bakıldığında; aylık 0,1-3,3 ve üzeri oranlarına göre aylık 3 ve üzeri kültür-sanat etkinliklerine katılan bireylerin homofobi düzeylerinin diğer katılımcılara oranla daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda kültür ve sanat faaliyetlerine katılan bireylerin bilgilendirme oranlarının daha yüksek olduğu, girilen ortamlarda karşılaşılan birey sayısının ve farklılığının olması, bu gruplar içerisinde cinsel yönelimi farklı olan bireyleri tanıması onlarla arkadaşlık kurması belirleyici bir etken olduğunu söyleyebiliriz. Kültür ve sanat faaliyetlerinde bulunan bireyin katılmış olduğu sanat etkinliğindeki etkinliğin

konusu, vermek istediği mesajlardan etkilenmiş olabilir dolayısı ile bireyi bir düşünmeye sevk etmiş olabilir.

Katılımcıların aylık kültür ve sanat faaliyetleri ile yaş değişken arasındaki ilişki incelendiğinde yaş grupları ile kültürel faaliyetlere katılma düzeyleri arasında anlamlı ilişkinin meydana gelmediği görülmektedir. Yapılan üçlü yaş grubu (19-24,25-29,30 ve üzeri) değişkeni ile aylık kültür sanat faaliyetleri karşılaştırıldığında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların anksiyete düzeyleri aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların anksiyete düzeyleri arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeği alt boyutları olan öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında anlamlı farklılıkların meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma durumu, sürekli öfke ifade düzeyleri üzerinde önemli etkiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılan bireylerin homofobi puanları üzerinde pozitif yönde anlamlı bir ilişkiye sahipken, anksiyete ve öfke ifade üzerinde etkili olmaması katılımcıların kişisel özellikleriyle ilgili olduğu düşünülebilir.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların yurt dışında bulunup bulunmama durumları homofobi düzeylerini etkilememektedir. Aylık üçten fazla kültür ve sanat etkinliğe katılan kişilerin homofobi puanlarında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yurt dışında bulunmanın bir kültür ve sanat faaliyeti olduğunu düşünerek yapmış olduğumuz bu analiz sonucunun anlamsız çıkması katılımcıların az bir kısmının yurt dışında kültür ve sanat faaliyetlerine katılmak amaçlı gittiğini ve bu nedenle sonucun anlamsız çıktığını söyleyebiliriz.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Bu sonuca göre katılımcıların yurt dışında bulunup bulunmama durumları anksiyete düzeylerini etkilememektedir. Literatür incelendiğinde bu konuyla ilgili bir

araştırmaya rastlanılmamış ama buna benzer olan İsveçli üniversite öğrencilerinin sosyal fobileri üzerinde yapılan bir araştırmada, köy, ilçe ve şehirde yaşayan öğrencilerin anksiyete düzeylerinin benzer olduğu belirlenmiştir¹³⁴

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında yurt dışında bulunma değişkenine göre Mann Whitney U testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda gruplar arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla katılımcıların yurtdışında bulunup bulunmama durumlarının sürekli öfke ifade düzeylerini anlamlı ölçüde etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında, bu değişkene evet yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çevresinde eşcinsel olduğunu ifade eden katılımcıların homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çevresinde eşcinsel olup hiç temas halinde olmayan bireylerin homofobi puanı ile çevresinde eşcinsel olup ve temas halinde olan bireylerden daha yüksek çıkmıştır. Yurt dışındaki mevcut çalışmalarla benzerlik göstermektedir.¹³⁵ Bu bulgular doğrultusunda çevresinde eşcinsel bireyler olan ve onlarla sosyal temas ilişkisi olan kişilerin homofobi seviyelerinin diğer kişilere oranla daha düşük çıkmasının nedeni; kültürel kalıp yargılardan uzak bir pencereden bakıyor olması, sosyal temas halinde olup eşcinsel bireyler arkadaşlık kurması, kalıp yargılarla değil kendi gözlem ve tecrübesiyle yaklaşması ve yorumlaması kişi üzerinde etkili olduğunu söyleyebiliriz.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz sonucunda gruplar arasında, bu değişkene hayır yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu bulguya göre çevresinde eşcinsel olmadığını belirten katılımcıların anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar öfke içe vurumu, öfke dışı vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında Çevrenizde eşcinsel var mı değişkenine göre Mann Whitney U testi ile karşılaştırılmıştır. Yapılan analiz

¹³⁴ Maria Tillfors, Tomas Furmark, "Social Phobia in Swedish University Students: Prevalence, Subgroups and Avoidant Behavior", *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, Vol. 42, No.1, 2006, s.85.

¹³⁵ Veronica Hefner, vd, Refusing to Tolerate Intolerance: An Experiment Testing the Link Between Exposure to Gay-Related Content and Resulting Attitudes and Behaviors, *Sexuality&Culture*, 2015,19, s.864-881.

sonucunda öfke içe vurur mu alt boyutunda, bu değişkene hayır yanıtını veren katılımcılar lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla çevresinde eşcinsel olmadığını ifade eden katılımcıların öfke içe vurumu düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir. Buna karşılık öfke dışa vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine çok yakın cevabını veren katılımcılar ile yok ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında yok ve hiç yakın değil cevabını veren lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi yok ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yapılan ikili karşılaştırmada çevresinde eşcinsel olmayan bireylerin homofobi puanı, çevresinde eşcinsel olan ve eşcinsel bireylerle sosyal temas halinde olan bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar bu veriyi desteklemektedir.¹³⁶

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine yok cevabını veren katılımcılar ile çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi çok yakın ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin anksiyete düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların sürekli öfke ifade ölçeğinden aldıkları puanlar ölçeğin öfke içe vurumu, öfke dışa vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında eşcinsel yakınlık derecesi değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda öfke içe vurumu alt boyutunda anlamlı farklılık

¹³⁶ Serbes, a.g.e.,s.77.

meydana gelmekte iken, öfke dışı vurumu öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Öfke içi vurumu alt boyutunda meydana gelen anlamlı farklılığın hangi gruplar arasında meydana geldiğini tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U testi ile ikili karşılaştırmalar sonucunda, eşcinsel yakınlık derecesine yok cevabını veren katılımcılar ile çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren katılımcılar arasında çok yakın ve hiç yakın değil cevabını veren lehine anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Dolayısıyla eşcinsel yakınlık derecesi çok yakın ya da hiç yakın değil cevabını veren kişilerin öfke içi vurum düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Katılımcıların homofobi ölçeğinden aldıkları puanlar dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana geldiği tespit edilmiştir. Meydana gelen bu farklılığın hangi alt kategoriler arasında gerçekleştiğini tespit etmek amacıyla gerçekleştirilen Mann Whitney U testi sonucunda herhangi bir dini eğitim almamış olan kişiler ile İmam Hatip- Kur'an kursu- diğeri ifadesi ile dini eğitim alan kişiler arasında ve İmam Hatip- Kur'an kursu- diğeri ifadesi ile dini eğitim alan kişiler lehine anlamlı farklılığın meydana geldiği görülmektedir. Dolayısıyla dini eğitim almayan kişilerin homofobi düzeylerinin daha düşük düzeyde gerçekleştiği sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırmada dini eğitim alan bireylerin, dini eğitim almamış bireylere oranla daha homofobik olmasının nedeni: İslam dininde eşcinselliğin bir sapkınlık olarak değerlendirilmesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Türkiye sınırları içerisinde yapılan bu araştırmanın ve Türkiye' de yaşayan bireylerin büyük bir çoğunluğunun İslam dinine mensup olması sonucun böyle olmasında etkili olduğunu söyleyebiliriz. Literatür incelendiğinde bu yönde yapılan bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Katılımcıların anksiyete ölçeğinden aldıkları puanlar dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir. Dolayısıyla herhangi bir şekilde dini eğitim alan ya da almayan kişilerin anksiyete düzeylerinin birbirine benzer olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatür incelendiğinde direkt bu alanla ilgili yapılan bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Benzer olan çalışmaların sonuçları aktarılmıştır. Ünsal'a göre, Hafızlık eğitimine ve kaygı ilişkisine dair yapılan çalışmalarda hafızlık eğitimi alan kişilerin kaygı duyduğu durumlar incelendiğinden, elde edilen bulgular bu durumlara benzer olduğu

sonucuna ulaşılmıştır.¹³⁷ Benzer bir çalışma olan oban' a göre Katılımcıların anksiyete puanlarının hafızlık eğitimi alıp almama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşmıştır. Çalışmaya katılan, hafızlık eğitimi alan ve almayan öğrencilerin anksiyete algılarının benzer düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹³⁸

Katılımcıların sürekli öfke ifade leğinden aldıkları puanlar ölçeğin öfke ie vurumu, öfke dışa vurumu, öfke kontrolü ve sürekli öfke alt boyutlarında dini eğitim alma durumu değişkenine göre Kruskal Wallis H testi ile analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda alt kategoriler arasında anlamlı farklılık meydana gelmediği tespit edilmiştir.

Katılımcıların homofobi, anksiyete, sürekli öfke ifade ölçekleri ve dini tutum düzeyleri arasındaki korelasyonlar incelendiğinde, puanlar arasında anlamlı ilişkilerin meydana geldiği tespit edilmiştir. Bu ilişkiler incelendiğinde;

Homofobi leğinden elde edilen puanlar ile katılımcıların dini tutum düzeyleri arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü ve anlamlı ilişkinin meydana geldiği,

Homofobi leğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade leği alt boyutlarından biri olan öfke dışa vurumu boyutu arasında çok zayıf düzeyde negatif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği,

Anksiyete leğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade leği alt boyutlarından biri olan öfke ie vurumu boyutu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği,

Anksiyete leğinden elde edilen puanlar ile sürekli öfke ifade leği alt boyutlarından biri olan öfke dışa vurumu boyutu arasında zayıf düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişkinin meydana geldiği,

Anksiyete düzeyi ile homofobi düzeyi arasında düşük düzeyde negatif ilişki saptanmıştır.

Dolayısıyla bireylerin dini tutum düzeylerinin artması ile birlikte homofobi düzeylerinin de artış gösterdiği, homofobi düzeylerinin artması ile birlikte sürekli öfke ifade düzeylerinde azalma meydana geldiği, buna karşılık anksiyete düzeylerinin artması ile bireylerin sürekli öfke ifade düzeylerinde de artış meydana geldiği sonucuna ulaşılmıştır.

¹³⁷ Bilal nsal, Günümüz Kur'an Kurslarında Hafızlık Eğitimi ve Problemleri (İstanbul rneği), İstanbul 2006,s.50-51, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**),

¹³⁸ oban,a.g.e.,s.225.

ÖNERİLER

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda aşağıdaki öneriler getirilmiştir.

Bu araştırmaya katılan bireylerin cinsiyet dağılımına göre incelendiğinde erkek katılımcıların kadın katılımcılara oranla daha çok homofobik olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Bu veriler doğrultusunda erkeklerin eşcinsellik hakkında daha çok bilgilendirilmesi önerilmektedir. Katılımcılar arasında evli olan bireylerin bekar olan bireylere oranla homofobi puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır dolayısı ile evli olan bireylerle homofobi üzerine daha kapsamlı bir çalışma yapılabilir. Aylık kültür ve sanat faaliyetlerine katılma düzeylerinin artması ile birlikte homofobi ölçeği puanlarında azalma meydana geldiği görülmektedir. Bu veriler doğrultusunda toplumun kültür sanat faaliyetlerini artırması ve bu alanda zemin oluşturulması önerilir. Çevresinde eşcinsel olduğunu ifade eden katılımcıların homofobi düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yalnız çevresinde eşcinsel olup ve bu kişiyle sosyal temas halinde olan katılımcıların homofobi puanı düşük düzeydedir. Toplumun eşcinsel konusunda bilgilendirilmesi ve eşcinsel bireylerle sosyal temas etmeleri önerilir.

1. Bu çalışmada, katılımcıların homofobi, anksiyete ve öfke ifade tarzları değişkenleriyle birlikte depresyon düzeylerine de bakılabilir.
2. Katılımcılara eğitim düzeyine göre iki gruba ayırıp deneysel bir çalışma yapılabilir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

AYDIN Pınar ÇETİNAY Aydın,Anksiyete Bozukluklarının Tedavisinde Antiepileptik İlaçların Kullanımı, Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar,2009.

Amerikan Psikiyatri Birliği,Ruhsal Bozuklukların Tanımsal ve Sayımsal Elkitabı, 5. Baskı (DSM5) (E Köroğlu, Çev.),Ankara, Hekimler Yayın Birliği, Ankara,2013.

Amerikan Psikoloji Derneği (American Psychological Association), Answers to your questions: For a better understanding of sexual orientation and homosexuality, 2008.

ANDERSAN Norman, Does Contact with Lesbians and Gay Lead to Friendlier Attitudes? A Two Year Longitudinal Study. Journal of Community & Applied Social Psychology, 2002.

BECK Aaron T, Bilişsel Terapi Ve Duygusal Bozukluklar, (Ed. Aysun Türkcan ve Veyssel Öztürk) Litera Yayıncılık, İstanbul,2008.

BİLGE Filiz ve AYDEMİR Sevim, Uyum düzeyleri farklı olan üniversite öğrencilerinin öfke düzeylerinin cinsiyet ve yaş açısından karşılaştırılması. Ankara psikolojik Danışman ve Rehberlik Derneği Yayını.

BOURDIEU Pierre,Eril tahakküm. (Çev.Bediz Yılmaz). İstanbul: Bağlam Yayıncılık,İstanbul,2014.

BONTEMPO Daniel E, Anthony R. D'Augelli. Effects of at-school victimisation and sexual orientation on lesbian, gay, or bisexual youths' health risk behaviour,Journal of Adolescent Health, 2002.30(5).

BUTLER Judith, Taklit ve 'toplumsal cinsiyet'e karşı durma. Agora Kitaplığı.İstanbul 2007.

BALTAŞ Acar ve BAŞTAŞ Zuhal,Stres ve başa çıkma yolları. Remzi Kitabevi, İstanbul,1992.

CARLSON Neil R., Psychology, Great Britain. Pearson Education.2004.

ÇELİK Dilaram Billur, Migren baş ağrısı hastalarının öfke tarzları ile mizaç ve karakter özellikleri. Klinik Psikiyatri, İstanbul,2010.

BAYER Ronald, Homosexuality and American psychiatry: The Politics of Diagnosis. Princeton University Press, 1981.

BRINGAZE Tammy ve Lyle J, White. Living out proud: Factors contributing to healthy identity development in lesbian leaders. Journal of Mental Health Counseling,2001.

BOBBE Judith, Treatment with lesbian alcoholics: Healing shame and internalized homophobia for ongoing sobriety. Health and Social Work,2002,27.

DİREK Zeynep, Cinsiyetli olmak: Sosyal bilimlere feminist bakışlar, Yapı Kredi yayıncılık, İstanbul 2014.

DEMİR Sinem Demir Vd, "Same-Sex Sexual Orientation, Childhood Sexual Abuse, and Suicidal Behavior in University Utudents in Turkey." Archives of Sexual Behavior 2005.

GÖREGENLİ Melek "Gruplararası İlişki İdeolojisi Olarak Homofobi," Anti-Homofobi Kitabı: Uluslararası homofobi karşıtı buluşma içinde, Ankara: Kaos GL Kitapları 2009.

GÖKÇEOĞLU Arife, Psikologlar için LGBTİ'lerle Çalışma Klavuzu,Toplumsal Dayanışma için Psikologlar Derneği ,(TODAP), İstanbul 2017.

GÖREGENLİ Melek, Bir gruplar arası ilişki ideolojisi olarak homofobi ve homofobik şemalar. Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu, Mayıs, Ankara: Ayrıntı Basımevi,2003.

GEÇTAN Engin, Psikanaliz ve sonrası, Metis Yayınları,İstanbul,2002.

GELBAL Selahattin ve DUYAN Veli, Attitudes of university students toward lesbians and gay men in Turkey,Sex Roles,2006.

GREENALL Paul V, A study of stranger rapists from the English high security hospitals, Journal of Sexual Aggression, 2007.

HUDSON Walter, & Rickett, W. A strategy fort he measurement of homophobia, Journal of Homosexuality, 1980.

HEREK Gregory M, "The Psychology of Sexual Prejudice," Current Directions in Psychological Science ,2000.

HEFNER Veronica, Refusing to Tolerate Intolerance: An Experiment Testing the Link Between Exposure to Gay-Related Content and Resulting Attitudes and Behaviors, Sexuality&Culture, 2015.

KÖKNEL Özcan, Kaygıdan Mutluluğa Kişilik, İstanbul Altın Kitapları Yayınevi, İstanbul,1982.

Kaos GL Kitapları, Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları,İstanbul, 2004.

KÖROĞLU Ertuğrul ve TÜRKCAPAR Hakan, Psikoterapi yöntemleri kuramlar ve uygulama yönergeleri. HYB Yayınları: Ankara, 2009.

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, Family, Self, and Human Development Across Cultures: Theory and Applications, London: Lawrence Erlbaum Associates, 2007.

KANDİYOTİ Deniz, "Patterns of Patriarchy: Notes for an Analysis of Male Dominance in Turkish Society," Women in Modern Turkish Society 5 1995.

KILIÇARSLAN Seher Cesur ve TOPRAK Işık, "Being LGBTI in Turkey: Views of Society, Rights and Violations." *Journal of Strategic Resource in Social Sciences* 3.1,2017.

KALAYCI Şeref, (ed.) (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, Ankara: Asil Yayın Dağıtım, Ankara ,2013,s.88.

MORRIS Charles G, *Psikolojiyi Anlamak*, (Çev. H. Belgin Ayvaşık, Melike Sayıl). Ankara, Türk Psikologlar Derneği Yayınları,Ankara, 2002.

MENDELSON George, *Homosexuality and Psychiatric Nosology*. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*,2003.

ÖZTÜRK Orhan,*Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, İstanbul: Evrim Basın ve Yayıncılık, İstanbul,2009.

ÖNER Necla ve COMPTE Ayhan Le, *Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı*,Boğaziçi Üniversitesi Yayını, İstanbul, 1983.

PETER D. Macintyre,How Does Anxiety Affect Second Language Learning? A Reply to Sparks and Ganschow, *The Modern Language Journal*,1995.79 (1).

ROBİNS Sahani, RAYMOND W Novaco, *Systems conceptualization and treatment of anger*, *Journal Clinical psychology*,1999.

RUBACK Barry ve PURMİNA Singh, *P.Ingroup bias, intergroup contact and the attribution of blame for riots*, *Psychology and Developing Societies*, 2007.

ROBİNSON Joseph P. ve DOROTHY L.Espelage.*Inequities in educational and psychological outcomes between LGBTQ and straight students in middle and high school*, *Educational Researcher*, 2011.40(7)

SCOOT Joan,*Toplumsal cinsiyet: Faydalı bir tarihsel analiz kategorisi*,(Çev.Aykut Tunç Kılıç),Agora Yayınları, İstanbul, 2007.

SAVİNO John O, BRENT E. Turvey,*Defining rape and sexual assault*, *Rape investigation handbook USA: Elsevier Academic Press*,2005.

SELEK Pınar, *Ataerkillik ve eşcinsellere yönelik şiddet*, *Lezbiyen ve Geylerin Sorunları ve SAKALLI Nuray ve Osman Uğurlu*, *Effects of social contact with homosexuals on heterosexual Turkish university students attitudes towards homosexuality*. *Journal of Homosexuality*, 42 (1),2001.States of America: Sage Publication,2009.

SPIELBERGER, CD. *State-Trait Anger Expression Inventory*, Research edition review,*Psychological Assessment Resources*. Florida 1988.*Toplumsal Barış İçin Çözüm Arayışları Sempozyumu*, Mayıs.,Ayrıntı Basımevi. Ankara 2003.

VANESSA Baird. *Cinsel çeşitlilik: yönelimler, politikalar, haklar ve ihlaller*. (H. Doğan, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.İstanbul 2004.

YETKİN Nesrin, "Psikiyatrinin Homofobisi." Anti-Homofobi Kitabı. Ankara: Kaos GL,2009.

TİLLFORS Maria, FURMARK Tomas, "Social Phobia in Swedish University Students: Prevalence, Subgroups and Avoidant Behavior", Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology, Vol,42, No.1, 2006.

WAKEFIELD James A. ve Eysenck, H. J.Diagnosis and Clinical Assesment: The DSM-III. Annual Review of Psychology,1983.

WEINBERG George H,Society and healthy homosexual, Boston, MA: Alyson,1972.

WAKELİN Anna ve KAREN M.Long, Effects of victim gender and sexuality on attributions of blame to rape victims, Sex Roles,2003,

MAKALELER

AKDAŞ Mitrani A.T. Eşcinsellere yönelik olumsuz tutumlar: Meslek grupları ve ilişkili özellikler, Adli Bilimler Dergisi,2008. 7(24)

AK Sertaç, KILIÇ Cengiz, "Cinsiyet Anksiyete Duyarlılığı ve Sosyal Anksiyete Arasındaki İlişkiyi Etkiliyor mu?", Türk Psikiyatri Dergisi, C.28, S.4., 2017, s.244.

ORUÇ Aybike Çorbacı, Üniversite öğrencilerinin eşcinsellik konusundaki görüşlerinin incelenmesi,Turkish Journal of HIV/AIDS 2004.

ÇELİK Cihan, Ekmek ve Gül Dergisi,Eylül 2018 sayısı

ÇAKMAK Özlem, HEVEDANLI Murat, "Eğitim ve Fen –Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", C.4 S.14, Güz 2015, ISSN:1304-0278, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi www.e-sosder.com, s.120 (27.03.2018).

DUYAN Veli ve GELBAL Selahattin, "Lezbiyen ve Geylere Yönelik Tutum (LGYT) Ölçeği: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması," HIV/AIDS Dergisi ,7.3.2004.

KARACA Semra, ŞAHİN Ayşegül Oksay, Görme engelli ergenlerin öfke düzeyi ve öfke ifade tarzlarının incelenmesi. New/Yeni Symposium Journal, 2011, 49 (4).

KERRY O'Brien, Homophobia in Physical Education and Sport The Role of Physical/Sporting Identity ant Attributes, Authoritarian Aggression and Social Dominance Orientation. International Journal of Psychology,2013.

ORTA İrem Metin ve CAMGÖZ Selin Metin, DTCF Dergisi 58.1 2018.

ORTA İrem Metin ve CAMGÖZ Selin Metin. Türkiye'de Yapılan Homofobi Çalışmalarına Genel Bir Bakış Dtcf Dergisi ,58.1,2018.

ÖZBAY Cenk, Türkiye'de Hegemonik Erkekliği Aramak, Doğu Batı Dergisi,İstanbul 2013.

ÖZER Kadir,"Sürekli Öfke (SL-Öfke) ve Öfke İfade Tarzı (Öfke-Tarz) Ölçekleri Ön Çalışması", Türk Psikoloji Dergisi,cilt 9, İstanbul 1994.sayı 31.

UĞURLU Ozanser, Prejudice Against Homosexuality and Locus of Control. Çankaya University Journal of Humanities and Social Sciences. Ankara 2013,10.1, 1-12.

SUNGUR Mehmet Z. ve YILMAZ Özlem, Transseksüalite: İlgili kavramlar ve cinsiyet düzenleme girişimleri, Klinik Psikiyatri, Ankara ,1999.

SOYGÜT Gonca ve TUNAY Şebnem, "Türk Üniversite Öğrencileri Üzerinde Endişe Şiddetli Ölçeğin Güvenirlik ve Geçerliliği",Türk Psikiyatri Dergisi, İstanbul, 2009. 20(1).

SARAÇ Leyla ve RAHİM Zeynep Ebem, "Sporda Homofobi: Erkek ve Kadın Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsel Sporculara Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması," Spor Bilimleri Dergisi, 20.3.2009.

ŞAHİN Nesrin H, Türk Psikoloji Bülteni.Sayı 7,İstanbul,1997.

TEMEL Veysel,Öğrencilerin Karar Verme Düzeyleri İle Sürekli Öfke VeÖfke İfade Tarzlarının Belirlenmesi, Uluslararası Anadolu Spor Bilimleri Dergisi,Cilt/Volume: Ağs./Aug. Sayı/Issue:3 Yıl/Year:2017.

UĞURLU Nuray Sakallı, The effects of social contact with a lesbian person on the attitude change toward homosexuality in Turkey,Journal of Homosexuality,2002.

YILDIZ Merve kılıç, DAĞ İhsan,(2017), "Algılanan Ebeveyn Kabul-Reddinin Öfke İfade Tarzı ve Depresif Belirtiler ile İlişkisinin İncelenmesi", Klinik Psikiyatri Dergisi,sayı 2, cilt 20, s. 84-95.

TEZLER

TUNÇ Ahmet,Meme Kanseri Tanısı Almış Kadınların Hastalık Temsilleri, Başa Çıkma Stratejileri, Kaygı ve Depresyon Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi ile Psiko-Sosyal İhtiyaçlarının Belirlenmesi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Mersin,2014.**(Yayımlanmamış Doktora Tezi)**.

ABACI Kübra, Dikkat Eksikliği Hiperaktivite Bozukluğu Tanılı Çocukların Annelerinin Anksiyete, Depresyon Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Belirlenmesi,Gaziantep 2018, **(Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)**

BURMA Rukiye, Cinsel Saldırı Suçu İşlemiş Hükümlülerde, Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi İle Benlik Saygısı, Öfke İfade Tarzı Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, İstanbul, Eylül,2012. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

BÜYÜKBAYRAKTAR Çağla, Üniversite ÖğrencilerindeMükemmeliyetçilik Ve Öfke İlişkisi, Konya, 2011. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

CEBECİ Turan, Tam Aileye Ve Tek Ebeveyne Sahip Ailelerden Gelen 7-12 Yaşları Arasındaki Çocukların Bağlanma Stilleri ve Kaygı Durumları Arasındaki İlişki, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul,2009. **(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**.

DANIŞIK Nevim Demirci, Ergenlerin sürekli öfke ifade tarzları ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu,2005 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

DEDEKLİ Eren, Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanım Sıklıkları İle Anksiyete, Anhedoni ve Dürtüsellik Düzeyleri Arasındaki İlişki, İstanbul,2018,(**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

ERSEYEN N. Yılmaz, Üniversite Öğrencilerinde Stres Düzeyleri, Psikopatoloji ve Stresle Başa çıkma , (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1993 aktaran Adem Serkan Sümer, Farklı Öz-anlayış(Self-Compassion) Düzeylerine Sahip Üniversite Öğrencilerinde Depresyon, Stres ve Anksiyetenin Belirlenmesi, Konya:Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

GÖLGE Zeynep Belme, Cinsel saldırıda etkili faktörler ve suçlu profili, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul 2005, (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

SERBES Fatma LGBT bireylerle Sosyal Temas Biçimleri, Otoriterlik, Sosyal Baskınlık Yönelimi, İlişkisel Benlik Ve Sistemi Meşrulaştırmanın Homofobiyle İlişkisinin İncelenmesi, İstanbul, 2017,(**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

KARAMANOĞLU Ceren, 9-18 Yaş Arası Altyapı Futbolcularında Anksiyete Düzeyleri İle Başarı Motivasyonu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, İstanbul – 2018. (**Yayımlanmamış yüksek lisans tezi**)

KIRMIZI Zeynep, Lise öğrencilerinin öfke ifade tarzlarının ve kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi,Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir,2008, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

KINA Berk, Ortaokul Öğrencilerinde Anksiyete ve Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul,2017,(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

OK Bekir, Davranışsal Ketlenme ve Erişkin Mizaç Özelliklerinin Anksiyete Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi,Ege Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü.İzmir,2014, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

ÖZ Sinan, Ergenlerin Cinsiyet, Sosyo-ekonomik ve Öğrenim Kademesi Düzeylerine Göre Bilişsel Esneklik, Uyum ve Kaygı Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Adana:Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012, (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

ÜNSAL Bilal, Günümüz Kur'an Kurslarında Hafızlık Eğitimi ve Problemleri (İstanbul Örneği), İstanbul, 2006 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

TUNCELLİ Bilge, Sınır kişilik bozukluğu tanısı almış ve almamış kadınların benlik saygısı, öfke, kendini ayarlama ve kaygı değişkenleri bakımından karşılaştırılması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul,2008 (**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**).

UMAK Esra, Homofobiyle Baş Etme Grup Rehberliği Programına İlişkin Deneysel Bir Çalışma (**Yayımlanmamış Doktora Tezi**)

YAĞMUR Murat, Migren Cerrahisine Başvuran Hastalarda Anksiyete, Depresyon, Yaşam Kalitesini Değerlendirme Çalışması, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul 2017,(**Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**)

RAPORLAR

BUTLER Judith, Queer yoldaşlığı ve savaş karşıtı siyaset, Queer forum içinde.V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara,2010

BAŞAR Koray, Lezbiyen ve geylere yönelik psikiyatrik tedavi girişimleri,Lezbiyen ve geylerin sorunları içinde,Kaos GL Sempozyumu, Ankara, 2003.

CANDANSAYAR Selçuk ve ÇABUK Deniz, Tıp ve homofobi,Hastalık'tan ideolojiye homofobi içinde, V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara,2010.

ERTAN Cihan, Hegemonik erkeklik ve eşcinsellik. Homofobi kısıracında beden: Erkeklik-kadınlık içinde,IV. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara,2009.

GÖREGENLİ Melek, Zalimin zırt dediği yer,Homofobi kimin meselesi içinde? V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara ,2010.

KAPTAN Başar, Eşcinsellikle ilgili yaygın yanlışlar, bilimsel doğrular,Hastalık'tan ideolojiye homofobi içinde ,V. Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara, 2010.

YÜKSEL Şahika, Eşcinsellik, sosyal dışlanma ve ruh sağlığı sorunlarına yaklaşım, Hastalık'tan ideolojiye homofobi içinde,V.Uluslararası Homofobi Karşıtı Buluşma, Ankara,2010.

İNTERNET KAYNAKLARI

EKİN Nurten ve KARADAĞLI Funda.Üniversite Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Yüksekokulu. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/160048>(Erişim tarihi: 10.12.2018)

GUASP April, Homophobic bullying in Britain's schools: The teachers' report Stonewall(ed.),2009,ResearchReports,Retrieved fromhttp://www.stonewall.org.uk/at_school/education_for_all/quick_links/education_resources/4003.p(Erişim tarihi: 01.02.2019)

Kaos GL Derneği,Cinsel Yönelim ve Cinsiyet Kimliği Temelli İnsan Hakları İhlalleri Raporu,ErişimTarihi:1Ağustos,2016. http://www.kaosgldernegi.org/resim/yayin/dl/2014_nefret_sulari_raporu.pdf(Erişim tarihi: 01.05.2019)

KAYNAK Hicran,Öfke kavramı tanımı özellikleri, olumlu ve olumsuz yönleri,https://www.tavsiyedyorum.com/makale_10780.htm(Erişimtarihi:02.10.2019)

EKLER

Demografik Bilgiler:

- Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek
- Yaşınız:
- Eğitim Düzeyiniz:
 - () Eğitim Yok
 - () Okur Yazar var
 - () İlkokul/Ortaokul
 - () Lise
 - () Üniversite
 - () Lisans Üstü

- Medeni durumunuz ?
() Evli () Bekar

- Aylık geliriniz ?
() 0-2000 () 2000-5000 () 6000 ve üzeri

- Aylık kültür ve sanatsal faaliyetleriniz ? (gittiğiniz sinema,tiyatro ve sanatsal etkinlikler)
() 0 () 1-3 () 3 ve üzeri

- Yurt dışında bulundunuz mu?
() Evet () Hayır

- Çevrenizde eşcinsel/biseksüel olduğunu bildiğiniz birileri var mı ?
() Yok () Var
Varsa, size ne kadar yakın ?
() Çok Yakın () Hiç yakın değil

- Cinsel yöneliminiz ?
() Heteroseksüel (cinsel ya da duygusal açıdan karşı cinse ilgi duyma)
() Homoseksüel (aynı cinsiyetteki bireyler arasında cinsel çekim/davranış)

- Dini eğitiminiz ?
() İmam hatip
() Kuran kursu
() Almamış
() Diğer

- Dini Tutumunuz ? (0 yok 10 en fazla şekilde)
() 0 () 1 () 2 () 3 () 4 () 5 () 6 () 7 () 8 () 9 () 10

Hudson ve Ricketts Homofobi Ölçeği (HRHÖ)

**Lütfen aşağıdaki her bir ifade ile ne derece hemfikir olup olmadığınızı, verilen ölçekteki puanlardan birini seçerek ifadenin yanındaki boşluğa yazınız.*

- 1 = Hiç *katılmıyorum*
2 = Oldukça *katılmıyorum*
3 = Birazcık *katılmıyorum*
4 = Birazcık *katılıyorum*
5 = Oldukça *katılıyorum*
6 = Çok *katılıyorum*

1. Bir eşcinsel grubun içinde olmaktan rahatsızlık duyarım.
 2. Kendi cinsimden birisi bana karşı cinsel ilgi gösterirse sinirlenirim.
 3. Çocuğumun eşcinsel olduğunu öğrenseydim hayal kırıklığına uğurdum.
 4. Kardeşimin eşcinsel olduğunu öğrenseydim üzülürdüm.
 5. Eşcinsellerin katıldığı sosyal aktivitelere katılmaktan hoşlanırım.
 6. Kızımın öğretmeninin lezbiyen olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.
 7. Kendi cinsimden birisi bana cinsel ilgi gösterirse canım sıkılır.
 8. Bir partide bir eşcinselle rahatça konuşurum.
 9. Oğlumun erkek öğretmeninin eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
 10. Erkek bir eşcinselle beraber çalışmak beni rahatsız etmez.
 11. Kendi cinsimden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni rahatsız etmez.
 12. Çocuğumun eşcinsel olduğunu öğrenirsem, iyi bir ebeveyn olmadığımı düşünürüm.
 13. Kendi cinsimden birisini çekici bulmaktan rahatsızlık duymam.
 14. Toplum içinde iki erkeğin el ele tutuştuğunu görmek beni iğrendirir.
 15. Doktorumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
 16. Patronumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
 17. Kendi cinsimden birisinin bana cinsel ilgi göstermesi beni gururlandırır.
 18. Bir kadın eşcinselle çalışmak beni rahatsız etmez.
 19. Eşimin ya da partnerimin kendi cinsinden birisine ilgi duyması beni rahatsız eder.
 20. Komşumun eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
 21. Eşcinsellerin gittiği bir barda görülmek beni rahatsız eder.
 22. Mensubu olduğumun dinin, din adamının eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız eder.
 23. Kendi cinsimden en iyi arkadaşımın eşcinsel olduğunu öğrenmek beni rahatsız etmez.
 24. Kendi cinsimden insanların beni çekici bulmaları, beni rahatsız etmez.

BECK ANKSİYETE ÖLÇEĞİ

İSİM:

TARİH:

Aşağıda insanların kaygılı ya da endişeli oldukları zamanlarda yaşadıkları bazı belirtiler verilmiştir., Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki belirtinin **BUGÜN DAHİL SON BİR HAFTADIR** sizi ne kadar rahatsız ettiğimi yandaki uygun yere (x) işareti koyarak belirleyiniz.

	Hiç	Hafif Düzeyde <i>Beni pek Etkilemedi</i>	Orta Düzeyde <i>Hoş değildi ama Katlanabildim</i>	Ciddi Düzeyde <i>Dayanmakta çok zorlandım</i>
1. Bedeninizin herhangi bir yerinde uyuşma veya karıncalanma				
2. Sıcak/ateş basmaları				
3. Bacaklarda halsizlik, titreme				
4. Gevşeyememe				
5. Çok kötü şeyler olacak korkusu				
6. Baş dönmesi veya sersemlik				
7. Kalp çarpıntısı				
8. Dengeyi kaybetme duygusu				
9. Dehşete kapılma				
10. Sinirlilik				
11. Boğuluyormuş gibi olma duygusu				
12. Ellerde titreme				
13. Titreklik				
14. Kontrolü kaybetme korkusu				
15. Nefes almada güçlük				
16. Ölüm korkusu				
17. Korkuya kapılma				
18. Midede hazımsızlık ya da rahatsızlık hissi				
19. Baygınlık				
20. Yüzün kızarması				
21. Terleme (sıcaklığa bağlı olmayan)				

SÜREKLİ ÖFKE ve ÖFKE İFADE TARZI ÖLÇEĞİ

YÖNERGE: Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatırken kullandıkları bir takım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun. Sonra genel olarak nasıl hissettiğinizi düşünün ve ifadelerin sağ tarafındaki sayılar arasında sizi en iyi tanımlayan seçerek üzerine (x) işareti koyun. Doğru yada yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin, genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

Aşağıdaki ifadeler sizi ne kadar tanımlıyor?

	İFADELER	Hiç (1)	Biraz (2)	Oldukça (3)	Tümüyle (4)
1	Çabuk parlarım.	()	()	()	()
2	Kızgın mizaçlıyım.	()	()	()	()
3	Öfkesi burnunda birisiyim.	()	()	()	()
4	Başkalarının hataları,yaptığım işi yavaşlatınca kızarım.	()	()	()	()
5	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkar.	()	()	()	()
6	Öfkelenince kontrolümü kaybederim.	()	()	()	()
7	Öfkelenişimde ağzıma geleni söylerim.	()	()	()	()
8	Başkalarının önünde eleştirilmek beni çok hiddetlendirir.	()	()	()	()
9	Engellediğimde içimden birilerine vurmak gelir.	()	()	()	()
10	Yaptığım iyi bir iş kötü değerlendirildiğinde çılgına dönerim.	()	()	()	()
11	Öfkemi kontrol ederim.	()	()	()	()
12	Kızgınlığımı gösteririm.	()	()	()	()
13	Öfkemi içime atarım.	()	()	()	()
14	Başkalarına karşı sabırlıyım.	()	()	()	()
15	Somurturum yada surat asarım.	()	()	()	()
16	İnsanlardan uzak dururum.	()	()	()	()
17	Başkalarına iğneli sözler söylerim.	()	()	()	()
18	Soğukkanlılığımı korurum.	()	()	()	()
19	Kapıları çarpmak gibi şeyler yaparım.	()	()	()	()
20	İçin için köpürürüm ama göstermem	()	()	()	()
21	Davranışlarımı kontrol ederim.	()	()	()	()
22	Başkalarıyla tartışırım.	()	()	()	()
23	İçimde kimseye söylemediğim kinler beslerim.	()	()	()	()
24	Beni çileden çıkaran her neyse saldırırım.	()	()	()	()
25	Öfkem kontrolden çıkmadan kendimi durdurabilirim.	()	()	()	()
26	Gizliden gizliye insanları epeyce eleştiririm.	()	()	()	()
27	Belli ettiğimden daha öfkeliyimdir.	()	()	()	()
28	Çoğu kimseye kıyasla daha çabuk sakinleşirim.	()	()	()	()
29	Kötü şeyler söylerim.	()	()	()	()
30	Hoş görülme ve anlayışlı olamaya çalışırım	()	()	()	()
31	İçimden insanların fark ettiğinden daha fazla sinirlenirim.	()	()	()	()
32	Sinirlerime hâkim olamam.	()	()	()	()
33	Beni sinirlendirene ne hissettiğimi söyleyemem.	()	()	()	()
34	Kızgınlık duygularımı kontrol ederim.	()	()	()	()

ÖZGEÇMİŞ

Ad- Soyad : Mahmut YALÇIN

E-posta : pskmahmutyalcin@gmail.com

Doğum Yeri-Yılı : Şanlı Urfa- 1994

Eğitimler:

1. **Lisans** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Psikoloji
2. **Yüksek Lisans** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Klinik Psikoloji

